

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ПАРАМЕТРИ РОЗВИТКУ
СЛОВНИКА СФЕРИ МЕДИЦИНИ ТА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В
СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0358-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно)
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Яндовська Антоніна Владиславівна

Керівник к. філол. н., доц. Шевчук О. В.

Рецензент к. філол. н., доц. Веремчук Е. О.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша-англійська

Освітньо професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« ____ » _____ 2020 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
Яндоловській Антонині Владиславовні**

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) _____ «Структурно-семантичні параметри розвитку словника сфери медицини та охорони здоров'я в сучасній англійській мові»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ Шевчук Оксана Василівна,
к.ф.н., доцент _____

затверджені наказом ЗНУ від «22» квітня 2019 року № 596-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту)
_____ 8 січня 2020 р.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): наукові роботи у галузі лінгвокогнітивістики, етимології, семасіології

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) словоскладання як засіб збагачення медичної лексики англійської мови; 2) афіксальний спосіб утворення інновацій англійської мови; 3) семантичні інновації англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я; 4) особливості нової фразеології і стійких термінологічних сполук англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Шевчук О.В.,к.ф.н.,доц.	07.05.2019	07.05.2019
Розділ 1	Шевчук О.В.,к.ф.н.,доц.	11.06.2019	11.06.2019
Розділ 2	Шевчук О.В.,к.ф.н.,доц.	06.09.2019	06.09.2019
Висновки	Шевчук О.В.,к.ф.н.,доц.	10.10.2019	10.10.2019

6. Дата видачі завдання 07.05.2019

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	травень 2019	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	травень 2019	виконано
3.	Написання вступу	червень 2019	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	серпень 2019	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2019	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2019	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2019	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	січень 2020	виконано
9.	Захист	січень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

А.В. Яндроловська

Керівник роботи (проекту) _____

О.В Шевчук

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

М.В. Залужна

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 75 стор., 71 джерел.

Об’єкт дослідження: словник сфери медицини та охорони здоров’я в сучасній англійській мові.

Мета роботи: з’ясувати структурно-семантичні параметри розвитку словника сфери медицини та охорони здоров’я в сучасній англійській мові.

Теоретико-методологічні засади: роботи вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених функції і онтологічному статусу новотворів сучасної англійської мови: І. В. Андрусяка, А. Д. Белової, Ю. А. Зацного, Дж. Ейтчісона, М. Квініона, О. Л. Клименко, А. Е. Левицького, П. МакФедріс, Р. К. Махачашвілі, А.В. Янкова, С.О. Швачко. Наразі до вивчення сучасного стану словотворення англійської мови залучаються досягнення теорії синергетики. Однак, проблема взаємозв’язку процесів поповнення словникового складу англійської мови у сфері медицини й охорони здоров’я не знайшла достатнього висвітлення.

Отримані результати: Фаховим термінологічним сполученням притаманне поєднання синонімії з наступними механізмами функціонально-семантичної і структурної реорганізації – спеціалізацією (chill therapy=therapeutic hypothermia), еліпсом (slim disease=slim), лексикалізацією (phage therapy=phagotherapy). В окремих фразеологічних неологізмах простежується коннотативна пейоративізація (health Nazi, land of the Big Gulp, basket case, salad dodger). І, навпаки, суспільна тенденція до “політичної коректності” викликала появу евфемізованих фразеологізмів (fat modeling, tolerance room, well person clinic).

Ключові слова: сфера медицини й охорони здоров’я, інновації, нова фразеологія, стійкі термінологічні словосполучення.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МОРФОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ ІННОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МЕДИЦИНИ Й ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	7
1.1 Словоскладання як засіб збагачення медичної лексики англійської мови.....	7
1.2 Афіксальний спосіб утворення інновацій англійської мови у сфері медицини та охорони здоров'я.....	15
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКОСЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МЕДИЦИНИ Й ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	36
2.1 Семантичні інновації англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.....	36
2.2 Особливості нової фразеології і стійких термінологічних словосполук англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.....	51
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70

ВСТУП

Останнім часом розвиток лінгвістичної думки характеризується розширенням парадигмального простору. Дослідження мовних явищ лише з лінгвістичних позицій не відповідає настроям і викликам сучасного глобалізованого світу. Методологічні принципи експансіонізму актуалізуються в інтердисциплінарному ракурсі сучасного мовознавства і його функціональній спрямованості. Застосовуючи теоретичні доробки когнітивної науки, вчені ще більше уваги стали приділяти макросоціальним факторам впливу на мовний онтогенез. У сучасній англійській мові одним з найвагоміших таких факторів виявилася сфера медицини й охорони здоров'я, яка зазнала бурхливого розвитку і почала використовуватися не лише в рамках діалектичної дихотомії хвороба-одужання, а й стала “терористичною зброєю”, “елітарною розкішшю”, символом поєднання Західної і Східної культур і, навіть, надією на вічну красу і безсмертя людського тіла.

Фахова мова сфери медицини та охорони здоров'я, яка обслуговує цілу низку спеціальних галузей, завжди привертала увагу вчених в аспекті дослідження головних структурно-семантичних характеристик свого лексичного та фразеологічного складу. Мовознавці досліджують сучасний англійськомовний медичний дискурс, словотворчу потенцію біологічної термінології, структурно-семантичні та прагматичні особливості фармацевтичних текстів, англійськомовну травматологічну термінологію, кореневі дієслова та їхні похідні в англійськомовній медичній термінології, медичні термінологічні утворення у їх відношенні до професійної і наївної картин світу.

Тим самим, **актуальність** вибору теми визначається, з одного боку, роллю нової лексики і фразеології сфери медицини й охорони здоров'я у збагаченні словникового складу сучасної англійської мови, а з іншого –

необхідністю теоретично обумовленого аналізу інноваційних процесів та явищ у лексиці і фразеології сфери медицини й охорони здоров'я кінця ХХ сторіччя – початку ХХІ сторіччя, зокрема, причин і наслідків якісних змін у шляхах і засобах лексико-семантичного розвитку цього сегмента лексико-фразеологічного складу англійської мови.

Об'єктом дослідження словник сфери медицини та охорони здоров'я в сучасній англійській мові, а **предметом** – структурно-семантичні параметри інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.

Мета дослідження: з'ясувати структурно-семантичні параметри розвитку словника сфери медицини та охорони здоров'я в сучасній англійській мові.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання:**

- 1) з'ясувати морфологічні параметри інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я;
- 2) розглянути словоскладання як засіб збагачення медичної лексики англійської мови;
- 3) здійснити лексико-семантичний аналіз інновацій англійської мови сфери медицини і охорони здоров'я;
- 4) дослідити семантичні інновації англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я;
- 5) визначити особливості нової фразеології та стійких термінологічних словосполук англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.

Вирішення поставлених завдань здійснюється шляхом використання сукупності методів аналізу нових одиниць англійської мови, які б дозволили зрозуміти утворення, структуру й функцію медичного новотвора у кореляції до психоментальної організації свідомості мовців. Для виявлення кореляцій мовних новотворів з психоментальними структурами були використані постулати когнітивної семантики. Для аналізу фактичного матеріалу було використано методи *соціофункціонального, семантичного та структурно-*

словотвірного аналізу. Окрім того, в праці застосовується *deskриптивний, компонентний* й елементи *етимологічного аналізу* і *контекстологічного аналізу*, а також *кількісні підрахунки*.

Фахова мова сфери медицини та охорони здоров'я, яка обслуговує цілу низку спеціальних галузей, завжди привертала увагу вчених в аспекті дослідження головних структурно-семантичних характеристик свого лексичного та фразеологічного складу. Мовознавці досліджують сучасний англomовний медичний дискурс, словотворчу потенцію біологічної термінолексики, структурно-семантичні та прагматичні особливості фармацевтичних текстів, англomовну травматологічну термінологію, кореневі дієслова та їхні похідні в англomовній медичній термінолексичі, медичні термінологічні утворення у їх відношенні до професійної і наївної картин світу.

Теоретико-методологічні засади дослідження ґрунтуються на роботах вітчизняних та зарубіжних вчених, присвячених функції і онтологічному статусу новотворів сучасної англійської мови: І. В. Андрусика, А. Д. Белової, Ю. А. Зацного, Дж. Ейтчісона, М. Квініона, О. Л. Клименко, А. Е. Левицького, П. МакФедріс, Р. К. Махачашвілі, А.В. Янкова, С.О. Швачко. Наразі до вивчення сучасного стану словотворення англійської мови залучаються досягнення теорії синергетики. Однак, проблема взаємозв'язку процесів поповнення словникового складу англійської мови у сфері медицини й охорони здоров'я не знайшла достатнього висвітлення.

Матеріалом нашого дослідження слугували 300 нових лексичних, семантичних і фразеологічних одиниць сфери медицини й охорони здоров'я, які поповнили словниковий склад англійської мови у 80х-90х роках ХХ – на початку ХХІ сторіччя. Джерелом *фактичного матеріалу* послужили словники та довідники новотворів, медичні словники і довідники, електронні бази даних нових слів та медичної термінології, англomовні періодичні видання.

Наукова новизна визначається, насамперед, об'єктом та предметом дослідження. На новітньому матеріалі було проведено комплексне дослідження джерел і механізмів поповнення словникового складу англійської мови у сфері медицини й охорони здоров'я.

Практичне значення роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані під час проведення занять із когнітивної лінгвістики, дискурсології та практичних занять з інтерпретації тексту, а також у науково-дослідній діяльності, при підготовці лекцій та семінарських занять з дискурсології та текстології у спецкурсі з лінгвопрагматики.

Апробація роботи. Основні положення і висновки поданого дослідження висвітлювалися у доповідях на наукових, науково-практичних конференціях: тези Х Міжвишівської студентської науково-практичної конференції «Різдвяні студентські наукові читання: *Vita in lingua*» (Запоріжжя, 22 грудня 2017 р.); наукова стаття в Збірці наукових праць (Матеріали Х1 Міжнародної наукової конференції «Іноземна філологія у ХХ1 столітті»).

Логіка дослідження зумовила структуру магістерської роботи, яка включає вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, що нараховує 71 позицій.

У вступі зазначається актуальність дослідження, об'єкт, предмет, поставлені мета та завдання, подано огляд літератури відповідно до заданої проблематики.

У першому розділі розглядаються морфологічні параметри інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я.

У другому розділі висвітлено лексико-семантичний аналіз інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. У висновках подано ключові результати, що відповідають поставленим завданням дослідження.

Загальний обсяг роботи становить 75 сторінок, 71 використаних джерел.

РОЗДІЛ 1

МОРФОЛОГІЧНІ ПАРАМЕТРИ ІННОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МЕДИЦИНИ Й ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1.1 Словоскладання як засіб збагачення медичної лексики англійської мови

Словоскладання є важливим джерелом оновлення лексичного депозитарію англійської мови за рахунок іманентних мовних ресурсів, тобто шляхом комбінації власного наявного арсеналу лінгвальних функціонально-структурних одиниць. С. М. Єнікєєва відносить словоскладання до загальних процесів вербокреації, під якою розуміється «використання конститутивних одиниць даної мови у якості будівельного матеріалу» [Єнікєєва 2006].

Словоскладання є одним з найпродуктивніших механізмів вербокреативної деривації сучасної англійської мови, що нарощує свою роль, сприяючи подальшому збільшенню складних лексем. Вчені стверджують, що словоскладання є не тільки головним способом словотворення, але й основним джерелом нових дериваційних елементів [Зацний 1999].

Наприкінці 80-х років дослідники писали про “компаративний вибух”, про виникнення великої кількості складних слів [Омельченко 1989]. За підрахунками Ю. А. Зацного, неологізми-композиції складають 34,3% від загальної кількості лексичних інновацій 80-х – 90-х років ХХ століття [Єнікєєва 2006]. Новотвори-композиції англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, які виникли наприкінці ХХ – на початку ХХІ сторіч склали 30% від загальної кількості лексичних інновацій цієї сфери.

Слід зазначити, що активізація процесів утворення та функціонування складних одиниць викликана низкою екстралінгвальних факторів –

розширенням і поглибленням комунікативно-когнітивних процесів у інформаційній та соціокультурній сферах. Вагома кількість лексичних новотворів сфери медицини й охорони здоров'я, утворених словоскладанням, пояснюється не тільки прагненням до мовної економії складних медичних понять, яка досягається за рахунок семантичної ємності складних слів, а й пов'язана з аналітичним характером англійської мови.

Значну роль словоскладання в поповненні медичного депозитарію англійської мови ми пов'язуємо із різким зростанням в останні десятиліття кількості складних явищ взагалі і в різних галузях медицини зокрема. Лексеми, утворені з двох або більше основ, виступають адекватним засобом передачі складних понять у компресованій формі. Тенденція до мовної економії, семантична ємність таких композитів роблять словоскладання головною вербокреативною моделлю, що є також пов'язаним із аналітичним характером англійської мови.

До словоскладання відносяться словоутворюючі механізми, в результаті дії яких у похідному слові з'єднуються дві основи. На думку О.С. Кубрякової, твірні основи, – це цілком визначені (певні) для кожного похідного повнозначні мовні відрізки, які не просто беруть участь в утворенні слова, але є безпосередніми складниками. Мовне вираження з декількох повнозначних слів або основ повинно становити цілісну одиницю номінації, у яку не можна вклинити інші повнозначні одиниці, і яка моделюється для вираження конкретного словоутворюючого значення певним формальним способом [Кубрякова 1988]. Л. Ф. Омельченко вважає, що складне слово (композита) – це поліфункціональна синхронно-релевантна узуальна чи okazіональна одиниця номінації, різновид деривата, утворена за стандартною моделлю (з двох чи більше кореневих морфем) [Омельченко 1989].

Утворюючи складне слово, ми керуємось не логікою, а асоціаціями, встановлюємо або хочемо встановити зв'язок між двома поняттями. Композита уможливорює рефлексію практично всіх відношень між

предметами, явищами, процесами, властивостями та ознаками, які існують в об'єктивному світі. У межах складного слова в одну цілісну одиницю поєднуються дві і більше основи самостійних частин мови. Окремі дослідники стверджують, що композити, утворені внаслідок стягнення лексем в єдині складні, але суцільні “номінеми”, свідчать про схильність сучасної англійської мови до номіналізації [Старикова 1985]. Погоджуючись, додамо, що іншим важливим лінгвальним чинником, який сприяє появі композит у сучасній англійській мові, вважаємо прагматико-функціональну здатність композити означувати складні явища.

За компонентним параметром складні одиниці нової медичної лексики англійської мови поділяються на чотири типи:

1) складні лексеми, утворені з простих основ (*age-cure, birth-room, crack-baby, drug-tourist, eye-lift*) – 37%;

2) складно-похідні лексеми, де до основи однієї з лексем додається афікс (*bitter blocker, body-scanner, DNA-fingerprinting, glue-sniffer, bet dieter, sun-gazing*) – 33%;

3) складноскорочені лексеми, де до лексеми додається скорочення (*big C, BSE crisis, CAT scan, CT scan, detox center, drug rehab, HIV disease*) – 25%;

4) лексикалізовані синтаксичні конструкції (наприклад, *sicker and quicker, scoop-and-run, snort-and-tell, get-slim-quick, rehab-and-therapy, right-to-die, right-to-life, out-of-body*) – 5% [Соколов 2005].

Продуктивністю в утворенні нової лексики англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я відзначилась модель номінативного біному **N+N**. Дослідники підкреслюють, що будь-які композити типу **N+N** повинні розглядатися як складні слова, оскільки послідовність двох іменників у загальному відмінку не має ознак синтаксичності, тобто словосполучення, і тому повинна вважатися складним словом [Мешков 1985]. Складні іменники сфери медицини утворювалися, здебільшого, за моделлю **N+N**, наприклад, *age-cure, half-care, skin-care, life support, help-line*:

*An 18-year-old Long Island woman pleaded not guilty to multiple charges Monday, including driving while intoxicated and endangering the welfare of a minor, in connection with a March crash that left her 3-year-old daughter on **life support**, authorities said* (The Wall Street Journal, 19 Jul. 2010).

Окремі компоненти композитів особливо активно беруть участь у словотворенні, наприклад, розмовна лексема *crack* (*crack-baby, crack-cocaine, crack-rehab, crack-house, crackhead, crack-squad, crack-crime*), або лексема *brain* (*brain-freeze, brain-imaging, brain-training*):

*But most of these — pina coladas, mai thais, et al. — are over-the-top fruity and risk triggering a **brain-freeze** headache* (Chicago Tribune, 5 Aug. 2010).

Для утворення складних прикметників використовувались такі продуктивні моделі, як **Adj+N** (*low-cal, low-smoke, small-cell, white-coat, well-person, spare-part, split-brain, lazy-eye*), **N+V-ed(V-en) / N+V-ing** (*time-expired, AIDS-related, BSE-infected, learning-disabled, computer-assisted, hearing-impaired, abortion-inducing, tumor-infiltrating, clot-busting, baby-making, mind-expanding*), і менш продуктивні **N+Adj** (*HIV-positive, AIDS-literate, TV-phobic*), **V-ed+Adv** (*stressed-out*), **Adj+Adj** (*major-medical*), **Adj+V-ed** (*able-bodied*), **N+N** (*life-support, F-plan*), **Pron. neg+N** (*no-cal*).

Деякі моделі, за якими створювалися складні прикметники, представлені у сталих словосполученнях і поза ними майже не використовуються. Це моделі **Adj+V-ed** (*spiny-headed worm*), **Adj+N** (*partial-birth abortion, open-heart surgery, white-coat effect*), **Pron+Adv** (*me-too drug*), **V-ed+Prep** (*locked-in syndrome*), **V+Prep** (*drive-thru baby delivery, drive-by nursing*), **Pron. neg+ N** (*non-A, non-B (hepatitis)*).

*In some patients it is difficult to accurately assess blood pressure because of a **white-coat effect** that results in an elevated measurement when blood pressure is tested by medical personnel* (American Family Physician, November 1, 2003).

*A steep rise in the price of branded drugs, a heavy consumer advertising blitz and the advent of costly **me-too drugs** which seem to differentiate themselves only in their marketing have fed the idea that the industry's giant sales and*

marketing machine is now undermining the cause of public health (The Economist, 4 November, 2004).

У таких словосполученнях складні прикметники переважно актуалізують функцію означення.

Актуальною залишається проблема відмежування композитів від сталих словосполучень нефразеологічного характеру та фразем. Серед критеріїв розмежування таких одиниць називають цільнооформленість і неподільність композитів [Ахманова 1966], О. І. Смирницький ще додає цілісність семантики [Смирницький 1998]. В. Адамс вважає неподільність найважливішим критерієм диференціації слова та словосполучення [Adams 1973].

Останній критерій не є завжди релевантним, адже за результатами дослідження Д. І. Квеселевича [Квеселевич 1985] неподільність може також бути притаманною і словосполукам. Ми дотримуємось точки зору про те, що і цільнооформленість, і неподільність, і цілісність семантики не є достатніми критеріями, адже вони є притаманними і стійким термінологічним словосполукам. Саме тому модель N+N має невизначений статус. Одиниці створені на її основі можуть вважатися як складними словами, так складними термінологічними словосполуками.

Для лінгвальних елементів із невизначеним статусом можна використовувати критерій їхньої участі в подальшій вербокреації, який дає підставу для віднесення таких одиниць до лексичних, а не до фразеологічних утворень: *crystal-healer* → *crystal-healing*; *CT-scan* → *CT-scanning*, *passive-smoke* → *passive-smoker* → *passive-smoking*, *baby-bust* → *baby-buster*; *baby-boom* → *baby-boomer* → *baby-booming* → *baby-boomlet*; *able-bodied* → *able-bodiedism* → *able-bod*, *gene-dope* → *gene-doping* → *gene-doper*.

Досліджуючи проблему складних одиниць синтаксичного типу, М. М. Полюжин та Л. Ф. Омельченко стверджують, що складне лінгвальне утворення поєднує в собі ознаки лексеми і словосполучення [Полюжин 1997]. Ми приєднуємося до такого погляду і стверджуємо, що декларація

чітких і зрозумілих меж між цими мовними елементами не є достатньо обґрунтованою. Вчені стверджують, що утворення композитів в германських мовах обумовлено синтаксичною доцільністю, а не номінативною функцією мови [Мешков 1985]. Погоджуємося із тими дослідниками, які стверджують що між лексичною і синтаксичною стратою англійської мови існує континуум типу лексема-синтаксема, який поповнюють функціонально модифіковані неподільні словосполучення. Приналежність таких одиниць до вищезазначеного континууму підтверджують їх синтаксична форма і лексична функціонально-семіотична параметризація.

Спробуємо класифікувати континуум функціонально модифікованих мовних одиниць, використовуючи типологію А. Е. Левицького [Левицкий 1998, с. 77]. До цього континуума належать: словостягнення, тобто конденсовані словосполучення, єдність яких закріплюється як графічно, так і інтонаційно (*get-slim-quick*); римовані сполучення, які зазвичай вживаються в розмовному мовленні (*sicker and quicker, treat and street*); стійкі словосполучення з непереосмисленими компонентами (*charge nurse, health security card, drive-thru pharmacy*); стійкі сполучення з частково переосмисленими складовими (*defensive medicine, dark biology, golden hour, lifestyle fitness*); антономастичні сполучення (*Acapulco gold, Greyhound therapy, Iceland disease, Wii elbow, Nintendo epilepsy*); стійкі термінологічні словосполучення (*fertility drug, internal pollution, genetic counseling*).

Більшість таких структурних одиниць у сфері медицини й охорони здоров'я виникає на базі фразових означень, які виконують функцію прикметників (*right-to-life, right-to-die*). Стягнення деяких компонентів словосполучення й перетворення останніх з комунікативних одиниць на номінативні супроводжується при написанні дефісом і / або лапками чи зовсім не має спеціальних позначень.

Лексикалізовані синтаксичні конструкції не є гетерогенними за своєю структурою. Ми виділяємо наступні моделі, за якими вони утворюються, причому більшість таких мовних одиниць належить до стійких сполучень:

Adv+Prep+N: *out-of-body (experience), out-of-home (care)*; **V+Conj+V:** *scoop-and-run (service)*; **Adj+Prep+V:** *right-to-die, right-to-life*; **V+Adj+Adj:** *get-slim-quick (tricks, diets, scheme, strategy)*, **N+Conj+N:** *rehab-and-therapy (services, jobs, generation)*, **Adj+Prep+Pron:** *good-for-you (bacteria)*, **Adj+N+Adj:** *sicker and quicker (strategy, hospital stay, story)*:

Patients were discharged "sicker and quicker," often to nursing homes, which became centers of rehabilitation — a much less expensive setting than hospitals (The Seattle Times, July 24, 2002).

*Today's lesson? The only good sacred cow is a dead sacred cow. That about sums it up for manic prankster Denis Leary, a corrosively irreverent, chain-smoking wise guy who has carved out a niche of cult fame with his distinctive MTV promo spots. ... And he finds the new age excesses of the **rehab-and-therapy generation** particularly galling (Tulsa World, February 20, 1993).*

Використання мінімуму лексичного ресурсу і компактність лексикалізованих синтаксем дозволяє зберегти максимум інформації. Їхня складова структура зазвичай елементарна, а лексичні компоненти односкладові (*hit-and-run, scoop-and-run, right-to-die*) або двоскладові (*rehab and therapy, sicker and quicker*). Використання стилістичних прийомів на кшталт асонансу (*get-slim-quick, right-to-life, right-to-die, peak and shriek*) і консонансу (*sicker and quicker, treat and street*) сприяє запам'ятовуванню і використанню таких утворень. З наведених прикладів можна стверджувати про комбінацію асонансу і консонансу у деяких новотворах.

Що стосується утворення складних дієслів, то помірною активністю відзначається конверсія: *to test-tube, to CT-scan, to knife-proof, to self-test, to flatline*. Комбінація компресії і реверсії сприяла появі таких одиниць: *to bust a clot* → *to clot-bust, to gaze at the Sun* → *to sun-gaze*.

Значну роль у створенні композитів сфери медицини й охорони здоров'я відіграє аналогія, механізм, за якого один з компонентів композиту замінюється на інший і утворюється нова лексема (*fast-food*→*slow-food, whitewash*→*pinkwash, heart attack*→*leg attack*). Широке використання

неологізму *mad-cow disease* для позначення дегеративної хвороби рогатої худоби, особливо в другій половині 90-х років у зв'язку з епідемією “коров'ячого сказу”, перетворило це словосполучення на модель аналогічного словотворення одиниць, які означають подібне захворювання інших живих істот:

Can people catch mad-cow disease by eating beef from infected cattle (Newsweek, Nov.4, 1996)?

French seafood lovers are horrified: scientists have discovered “mad-shrimp” disease (The Sunday Times, Febr. 9, 1997).

Mad-sheep fears prompt slaughter (The Times, June 6, 1997).

Під час психоментального процесування композитів може виникати проблема утруднення інференції, що пов'язане з тим, що деякі з них мають певний семантичний додаток, який не можна “вивести” зі змісту компонентів. Тому дослідження вербокреації композитів потребує детальної етимологічної і семантичної дескрипції. Також потрібно пам'ятати про те, що відношення між компонентами композита сфери медицини й охорони здоров'я англійської мови є, власне кажучи, відношенням між об'єктами світу, що існує.

Нові складні іменники сфери медицини та охорони здоров'я англійської мови за **ступенем вмотивованості** поділяються на **структурно-мотивовані** (*detox center* “наркологічний центр”), частково переосмислені (*age-cure* “ліки, які омоложують організм людини”) та ідіоматичні (*brain spa* “санаторій для людей із захворюваннями нервової системи”). До семантично мотивованих належать новотвори з транспарентною семантичною організацією, семантика яких повністю визначається семантикою складових конститuentів.

Зменшення вмотивованості виникає внаслідок семантичних зрушень, що супроводжують механізм словоскладання. Семантика новотворів, яка безпосередньо не виводиться зі значень конститuentів, характеризується

частковим переосмисленням, що досягається внаслідок метафоричного або метонімічного перевтілення прямого значення конститuenta.

1.2 Афіксальний спосіб утворення інновацій англійської мови у сфері медицини й охорони здоров'я

Як свідчить дослідження новітнього лексичного лексикону англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, афіксація є також однією з найпродуктивніших моделей словотвору і займає друге місце за загальною кількістю новотворів після словоскладання. За допомогою афіксації було створено приблизно 39% лексичних неологізмів досліджуваної сфери.

Афіксальні новотвори англійської мови сфери медицини утворюються за допомогою суфіксів та префіксів, а також за допомогою комбінованих моделей, що використовують одночасно афіксацію і телескопію, афіксацію і словоскладання. Свою продуктивність в афіксації виявили не лише усталені словотвірні одиниці англійської мови (з яких багато суто медичних, термінологічних словотворчих елементів), але й нові (морфологічно або семантично) форманти – афіксалізовані лексеми, афіксалізовані псевдоморфеми.

В цьому дослідженні ми пропонуємо розглянути афіксальні новотвори не лише з точки зору частотної параметризації словотворчих елементів, але й з позицій наближення морфологічної семантики цих словотворчих елементів до плану змісту концептосистеми MEDICINE / HEALTH CARE. Морфологічно-семантична позиція афіксальних дериватів по відношенню до медичної концептосистеми не є чинником частотності вербокративного форманта у досліджуваний період часу.

Класифікація за морфологічно-семантичним параметром є, власне кажучи, когнітивною класифікацією, адже, форманти, центричні за своєю

семантикою у медичній концептосистемі, завжди виступають вербалізаційними механізмами насамперед цієї концептосистеми і сприяють інференційній прозорості похідних одиниць. Розглянемо в нижченаведеній таблиці досліджувані словотвірні форманти за принципом центричності-периферійності їх семантики у медичній концептосистемі:

Табл. 1.1

Позиція вербокративних формантів по відношенню до концептосистеми

MEDICINE / HEALTH CARE

Вербокративні форманти, семантично центричні у концептосистемі MEDICINE / HEALTH CARE	Вербокративні форманти, семантично периферійні у концептосистемі MEDICINE / HEALTH CARE
Суфікси: -am, -an, -ane, -id, -ide, -in, -ine, -il, -ene, -ol, -ole, -oma, -one, -osis; Форманти греко-латинського походження: acu-, amnio-, angio-, ari-, bio-, broncho-, cardio-, chole-, chylo-, cyto-, encephalito-, entero-, glyco-, -graphy, hepato-, hypno-, immuno-, labio-, leuko-, lipo-, -mania, medico-, meno-, neuro-, -pathy, -plasty, -phobe, phobia-, psycho-, psychoto-, -scope, somato-, -tomy, tumori-, urti-; Афіксалізовані лексеми: -therapy; Афіксалізовані псевдоморфеми: -robics, medi-, -rexia, -tarian;	Префікси: a-, anti-, de-, demi-, pre-, re-; Суфікси: -al, -a(o)holic, -ation (-ization), -dom, -ee, -er, -hood, -ian, -ie, -ify, -ing, -ism, -ist, -ize; Форманти греко-латинського походження: aero-, auto-, chrono-, -cide, -crat, cryo-, cyber-, electro-, ethno-, -genic, -gram, hydro-, hyper-, info-, macro-, mega-, micro-, mini-, multi-, nano-, photo-, radio-, -static, super-, techno-, tele-, xeno-; Афіксалізовані лексеми: -free, -head, -intensive, -prone, -proof, -speak, -ware; Афіксалізовані псевдоморфеми: -cize, -nomics, -preneur.

Особливістю словотворчих процесів новітньої англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я є продуктивне використання не лише традиційних афіксів, зафіксованих лексикографічними джерелами, а й словотворчих елементів давньогрецького або латинського походження, які в сучасній англійській мові вважаються вербокреативними формантами, а етимологічно є лексемами чи кореневими морфемами. Такі словотвірні форманти можна поділити на такі, що використовуються зазвичай для формування насамперед медичної термінології і так звані “комбінувальні форми”, що раніше використовувалися для позначення спеціальної термінології, а зараз “стали активно використовуватися для творення нової лексики стандартної англійської мови, виступаючи в модифікованому значенні” [Снікєєва 2011, с. 23]. Фактично, ці словотвірні форманти виконують префіксальну і суфіксальну функцію.

Новотвори англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я утворюються як за допомогою словотворчих формантів греко-латинського походження, за планом змісту центричних у концептосистемі MEDICINE / HEALTH CARE (*acu-, amnio-, angio-, api-, bio-, broncho-, cardio-, chole-, chyl-, cyto-, encephalito-, entero-, glyco-, -graphy, hepato-, hypno-, immuno-, labio-, leuko-, lipo-, -mania, medico-, meno-, neuro-, -pathy, -plasty, -phobe, -phobia, psycho-, psychoto-, -scope, somato-, -tomy, tumori-, urti-*), так і периферійних (*aero-, auto-, chrono-, -cide, -crat, cryo-, cyber-, electro-, ethno-, -genic, -gram, hydro-, info-, macro-, mega-, micro-, mini-, multi-, nano-, photo-, radio-, -static, super-, techno-, tele-, xeno-*).

Словотвірні форманти греко-латинського походження створюють похідні лексеми, які займають проміжне становище між телескопічними утвореннями, складними словами та афіксальними дериватами. Іноді такі нові лексеми іменуються “комбінаціями” [Fischer 1998]. Ці словотвірні форманти можуть єднатися до вільних і зв'язаних елементів – *technofear / technophobe, psychosurgeon / psychonaut*. У більшості випадків ці форманти закінчуються голосним звуком (о-: *amnio-* (від *amnion*), *broncho-* (від *bronchi*),

ethno-, *glyco-*, *hepato-*, *hydro-*, *hypno-*, *immuno-*, *leuko-*, *somato-*; **i-**: *api-*, *surgi-*, *tumori-*, *urti-*. Окрім того, за нашими спостереженнями, вагома кількість новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, що їх було створено афіксальним засобом, складаються внаслідок комбінації двох таких формантів у одній лексемі: *angioplasty*, *chronopathy*, *chronophobic*, *cryogenic*, *labioplasty*, *lipoplasty* та ін.

Окрім того, серед словотворчих формантів ми ще виділяємо афіксалізовані лексеми і афіксалізовані псевдоморфеми. Афіксалізовані лексеми є службовими вербоформантами, які за своїм змістом і формою корелюють з вихідними словами, але виконують словотворчу функцію. Ми вживаємо термін “афіксалізована лексема” синонімічно до терміну “афіксоїд”. За М. Д. Степановою, афіксоїди формально збігаються з основами слова, етимологічно пов'язані з ними, функціонують у складі кількох нових одиниць [Степанова 1979]. Г. Грім додає, що такі форманти є по суті периферійними афіксальними формаціями, яким притаманні узагальнення, абстрагування значення, здатність поєднуватися із значною кількістю основ [Grimm 1968].

Така характеристика наближає афіксоїди до афіксів. Ми погоджуємося із цим підходом, адже насправді афікси і афіксоїди мають ідентичну функціональність [Мешков 1976], виконують ту саму вербокративну функцію, є близькими один до одного за ступенем типізації. Вважаємо, що має рацію Дж. Алджео, коли стверджує, що афіксоїди мають спільні властивості з лексемами та афіксами [Algeo 1991]. Участь у творенні інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я приймали більше афіксалізованих лексем, периферійних до плану змісту концептосистеми MEDICINE / HEALTH CARE (*-free*, *-head*, *-intensive*, *-prone*, *-proof*, *-speak*, *-ware*), ніж центричних до неї (*-therapy*).

Інший різновид словотворчих формантів – афіксалізовані псевдоморфеми – є результатом афіксалізації фрагментів лексем. Такі фрагменти з'являються внаслідок довільного членування лексеми і

абсорбують семантичні параметри вихідної лексеми. Внаслідок типізації значення такі форманти можуть ставати доволі продуктивними [Єнікеева 2011]. Ми поділяємо афіксалізовані псевдоморфєми на центричні до плану змісту концептосистеми MEDICINE / HEALTH CARE (*-robics, medi-, -rexia*) і периферійні до нього (*-cize, -nomics, -preneur*).

Спочатку ми розглянемо суфікси, словотвірні форманти греко-латинського походження, афіксалізовані лексеми і афіксалізовані псевдоморфєми, центричні за своєю семантикою у медичній концептосистемі, із аналізом їх продуктивності. Далі ми звернемо увагу на афікси, словотвірні форманти греко-латинського походження, афіксалізовані лексеми і афіксалізовані псевдоморфєми, периферійні до плану змісту медичної концептосистеми, із аналізом їх продуктивності.

Отже, спочатку розглянемо суфікси, центричні за своєю семантикою у медичній концептосистемі. Значну роль у створенні нових одиниць англійської мови, особливо термінів, відіграють суфікси, що формують **назви хімічних речовин і створених на їх базі ліків**. Серед них є надзвичайно продуктивні форманти, такі як **-ine** (*castanospermine, didanosine, olanzapine, clozapine* і ще 32 новотвори), **-in** (*goserelin, ivermectin, terazosin* і ще 20 новотворів), **-il** (*alprostadil, donepezil, modafinil* і ще 9 новотворів). Інші подібні за семантикою суфікси відзначилися меншою активністю: **-am, -an, -ane -ene, -id, -ide, -ol, -ole, -one**: *citalopram, escitalopram, Carduran, Crivixan, Dalcipran, Imigran, milnacipran, xemilofiban, sumatriptane, acylfulvene, raloxifene, linezolid, dutasteride, enfuvirtide, exenatide, flukicide, misoprostol, luconazole, buspirone, ceftriaxone, mifepristone, risperidone*.

Інший центричний за своєю семантикою у медичній концептосистемі суфікс грецького походження **-oma** етимологічно був призначений для формування іменників із значенням пухлини або іншого аномального росту. У медичних новотворах англійської мови цей суфікс використовується для номінації стороннього об'єкту в тілі людини (*textiloma, gossypiboma*), дивної, надзвичайної хвороби або патології (*fascinoma, incidentaloma*). Таким чином,

суфікс **-oma**, беручи участь у номінації пухлин, розширив значення у межах медичного дискурсу і став позначати інші медичні об'єкти. Це свідчить про стійкий психоментальний зв'язок цього суфіксу з концептосистемою MEDICINE / HEALTH CARE. Запозичення з мови Зулу *sangoma* (лікар-знахар у Південній Африці) не залучає цей суфікс, а частка **-oma** є лише омографічною і омофонічною до суфіксу **-oma**. Внаслідок хибної інференції носій мови, не знайомий з цим новотвором, може некоректно його інтерпретувати. Наприклад новотвір *fascinoma* може бути ідентифіковано в якості номінації ракової пухлини:

As he positions and repositions my leg, he asks, "So what are we looking for today? With your muscles, it must be a sports injury, right?" I say, "No, it's a fascinoma." He looks perplexed and says, "Oh!" I know he has absolutely no idea what that means (The Body, 26 May, 2010).

Іменниковий суфікс **-osis**, що позначає патологічні стани є також центричним за своєю морфологічною семантикою до медичної концептосистеми. Окрім надзвичайної історичної продуктивності, він прийняв участь і у формуванні декількох новотворів сучасної англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я (*gangliosidosis, rubeosis, xenozoonosis*). Його історична популярність серед медичних номінацій сприяла появі жартівливої лексеми *nothingswrongatosis* у значенні “відсутність будь-якої хвороби”, що її вперше вжив Грегорі Хаус, герой популярного в Америці медичного серіалу “House, M.D”. Поки що це оказіональне утворення вживається лише в контексті вищезгаданого серіалу.

Досить вагомим залишається вплив на англійську мову сфери медицини й охорони здоров'я словотворчих формантів грецького походження, що позначають аспекти медичних процедур або обстежень: **cryo-**, “пов'язаний із заморожуванням” (*cryobank, cryobirth, cryoburn, cryoglobulinemia, cryonicist, cryonics, cryopreservation, cryoprobe, cryoprotectant, cryosauna, cryosurgeon, cryosystems, cryovac* та ін.), **electro-**, “такий, що використовує електроенергію” (*electroacupuncture,*

electrochemotherapy, electrohypersensitivity, electroporation, ElectroRegenesi, electrosmog), -graphy, “обстеження з отриманням зображень” (echography, genography, mechanomyography), -plasty, “пов’язаний із формуванням, корекцією, особливо частини тіла” (abdominoplasty, acetabuloplasty, alveoloplasty, anaplasty, angioplasty, blepharoplasty, browplasty, gastroplasty, labiaplasty, lipoplasty, phalloplasty, rhinoplasty, snoroplasty, umbilicoplasty), -tomy “розрізання” (amygdalotomy, arytenoidectomy, bursectomy, capsulotomy, endarterectomy, fasciectomy, goniotomy, keratectomy, labyrinthectomy, lumpectomy, nephrostomy, rhytidectomy, vestibulectomy):

In the old days, nearly two decades ago, when Jeffrey Harrison was selling his sperm to California Cryobank, sperm banks did not tell clients much (The New York Times, 18 Feb. 2007).

Phalloplasty, the creation of a penis on a genetic female, was not commonly done until after World War II in the United States (The New York Times, 29 Oct. 2002).

Формант грецького походження **bio-** із значенням «такий, що має відношення до життя, біології» є важливим мотиваційним і маркувальним формантом, який характеризується суттєвою активністю у процесі формування новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я: *bioavailability, biobank, biobusiness, bioceramics, biochip, biodot, biohack, bioinformatics, biomanufacturing, biomedicine, biopharmaceuticals, biopharming, bioprospecting, biosecurity, biosurgery* і ін. В IV розділі дослідження ми окремо розглянемо вплив біотехнологій (як макросоціального фактору) на розвиток сучасної англійської мови.

Серед формантів грецького походження, що позначають частини тіла людини, активністю відзначається елемент **neuro-**, “пов’язаний із нервами і/або нервовою системою, мозком” (*neurobabble, neurodegenerative, neurodiversity, neuroethics, neuroimaging*).

Проблеми із психікою сучасної людини, що часто живе у стресовому стані, привели до активізації форманту грецького походження **psycho-**

(psycho-), що позначає відношення до психоментальних процесів і проблем мозку: *psychochemical, psychonaut, psychoneuroimmunologist, psychopharmacologist, psychoprophylaxis, psychoquack, psychosurgeon, psychotogen, psychotolerant, psychotomimetic*:

It is a precise, sophisticated version of an old and controversial approach: psychosurgery, in which doctors operate directly on the brain (The New York Times, 26 Nov. 2009).

Essential Resources Inc. (OTC BB:ESRS), announced that on Nov. 30, 1996, the company entered into an agreement with AMI, the licensee of LAMAZE, to exclusively license this registered trademark of the American Society for Psychoprophylaxis in Obstetrics, Inc. (ASPO) in conjunction with certain infant products (Business Wire, 12 Dec., 1996).

У системі медицини й охорони здоров'я провідного значення набуває параметризація (когнітивна і вербальна) психології, зазвичай негативних психічних та психоневрологічних станів людини, пов'язаних з різноманітними аспектами буття сучасного суспільства. Продуктивністю відзначились форманти грецького походження, що відносяться до людських фобій: **-mania** “пристрасть, залежність” (*infomania*), **-phobia**, “страх” (*abibliophobia, americanophobia, aviaphobia, chronophobia, cosmophobia, cyberphobia, decidophobia, dysmorphophobia, ecothermophobia, germophobia, gerontophobia, hoplophobia, macroxenoglossophobia, paraskevidekatriaphobia, phonophobia, photo-phobia, pornophobia, radiophobia, rectiphobia, technophobia, telephobia, tridecaphobia, ursaphobia, verbophobia, vestaphobia*); **-phobe**, “такий, що відчуває страх стосовно конкретного явища” (приклади новотворів з **-phobe** є похідними від вищезазначених з **-phobia**). Так само активним виявився і похідний формант **-phobic**, що формує прикметники від відповідних новотворів.

After the 12-year-old skip-rope jumper, after the dog that plays the accordion (badly), and after the gross-out magician who nearly caused germaphobe Howie Mandel to have a heart attack after he threw his used dental

floss on him, the stage was set for 10-year-old would-be opera singer Jackie Evancho (Ottawa Citizen, 17 Aug., 2010).

*Since the accident, diverse information on radiation, including rumours, has been disseminated in this area, which has resulted in anxiety about radiation safety (**radiophobia**) and its related health consequences (The Lancet, 15 Jul., 2000).*

Словотворчий формант давньогрецького походження **immuno-**, “імунний” залишається активним і на сучасному етапі оновлення медичного лексикону англійської мови (*immunocompromised, immunodeficient, immunopathology, immunorepressive, immunotherapeutic* і ін.), що свідчить про актуальність вивчення і лікування хвороб, пов’язаних з імунною системою людини.

Історично продуктивними для створення медичної термінології були наступні форманти грецького походження, семантично пов’язані з **назвою органу, біологічної речовини чи біологічного процесу**: **angio-**, “пов’язаний із судинами” (*angiogenesis, angioplasty, angiosurgeon*), **cardio-**, “пов’язаний із серцем” (*cardiofunk*), **-crat** (*healthocrat*), **broncho-**, “бронхіальний” (*bronchoconstriction, bronchopulmonary*), **chole-**, “пов’язаний із жовчю” (*cholecystectomized, cholestasis*), **chylo-**, “пов’язаний із хілузом” (*chylomicronemia*), **cyto-**, “пов’язаний з клітинами” (*cytokine, cytotechnician, cytotechnologist*), **encephalito-**, “пов’язаний із мозком” (*encephalitogen*), **entero-**, “пов’язаний із кишечником” (*enteropathogenic*), **hepato-**, “пов’язаний з печінкою” (*hepatocarcinogen, hepatotoxicity, hepatotoxin*), **lipo-**, “пов’язаний із жирами, ліпідами” (*lipoplasty, liposculpture, liposuction*), **meno-**, “пов’язаний до менструації” (*menoporsche, menopot*), **nephri/nephro-**, “пов’язаний із нирками” (*nephritogenic, nephrostomy*). Хоча на сучасному етапі розвитку англійської мови вони відзначаються помірною продуктивністю, їхній вербокративний потенціал залишається вкрай значним, тому що вони є єдиними формантами, що позначають відповідні біологічні об’єкти.

Even though these miniprocedures sound superficial, sometimes marketed as "lunchtime liposuction" or "liposculpture," they can cause medical and aesthetic problems (The New York Times, 15 Jun., 2006).

Досить новий формант латинського походження **acu-**, що його було виділено з лексеми *acupuncture*, зазнав семантичного розширення. Латинське *acu* раніше позначало “такий, що виконується за допомогою голки”. Поява новотворів англійської мови на кшталт *acupressure*, *acupinch* [302, р. 84] дає нам можливість стверджувати про використання цієї комбінувальної форми в значенні, “такий, що виконується пальцями”. У перспективі можна зробити припущення, що цей формант може бути залучено до більшої кількості інновацій, адже він позначає цілий популярний напрям у сучасній альтернативній медицині.

Лексема грецького походження **therapy** настільки активно використовується у англомовних інноваціях, що її вже можна віднести до афіксалізованих лексем, центричних за своєю семантикою до медичної концептосистеми: *aerotherapy*, *apitherapy*, *aromatherapy*, *bibliotherapy*, *chronotherapy*, *chromotherapy*, *cinematherapy*, *ecotherapy*, *graphotherapy*, *hippotherapy*, *mesotherapy*, *myotherapy*, *oxytherapy*, *phytotherapy*, *somatotherapy*, *thalassotherapy*, *vinotherapy*. Вважаємо, що використання мовного елемента із загальною ідеєю у споріднених словах сприяє комунікативно-прагматичному декодуванню лексеми носієм англійської мови.

Наступною групою є афіксалізовані псевдоморфеми. Серед афіксалізованих псевдоморфем, центричних за своєю семантикою до медичної концептосистеми, активністю відзначився формант **-rexia** (виділений зі словосполучки *anorexia nervosa* – надмірне бажання схуднути, що супроводжується утриманням від вживання їжі) “нав’язливий стан” (*bigorexia*, *bleachorexia*, *bulimarexia*, *drunkorexia*, *megarexia*, *orthorexia*, *pregorexia*, *tanorexia*, *wannarexia*). Афіксалізована псевдоморфема **medi-**, “пов’язаний з медициною”, що спочатку функціонувала у телескопічних

одиницях (*Medicare, Medicaid*), наразі набуває статусу продуктивного форманту: *Medibank, Medichair, medicide, medigar*.

Більш ранньою формою афіксалізованої псевдоморфemi **medi-** є формант **medico-** (*mediconomics*). Продуктивний уламок **-robics**, що його було вилучено з лексеми *aerobics*, перетворився у афіксалізовану псевдоморфему (*aquarobics, chairobics, eye-robic, neurobics, strollerobics*). Активний формант **-tarian**, що є уламком лексеми *vegetarian* прийняв участь у створенні низки інновацій зі значенням “такий, що дотримується певної дієти” (*fishetarian, flexitarian, nutritarian, pescetarian*). Всі наведені продуктивні афіксалізовані псевдоморфemi із часом можуть поповнити арсенал афіксів англійської мови.

Далі ми розглянемо групу словотворчих формантів, які є периферійними за своєю семантикою до медичної концептосистеми. Тобто, не зважаючи на досить значний вплив цих елементів на утворення нових одиниць англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, вони мають ширший словотворчий потенціал і використовуються як для створення загальноживаних лексем, так і лексем будь-яких інших спеціальних сфер. Форманти буде розглянуто у наступному порядку: суфікси і префікси, словотвірні форманти греко-латинського походження (комбінувальні форми), афіксалізовані лексеми і афіксалізовані псевдоморфemi.

Отже, активним у лексичному депозитарію англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я виявився суфікс **-ism**, периферійний за своєю морфологічною семантикою до концептосистеми MEDICINE / HEALTH CARE (більше 20 новотворів). Його традиційне значення **вчення, теорія** (*antiabortionism, healthism, neo-immortalism, non-ism, pronatalism*) починає диверсифікуватися у наступних семантичних групах: “суспільні позиції щодо певної дієти” (*carnocentrism, flexitarianism, freeganism, living foodism, raw-foodism, rawism, veganism*), дискримінація за фізичними параметрами (*ableism, able-bodism, audism, fattism, handicappism, heightism, weightism*), медична практика (*denturism, therapism*):

For many Americans - we call it "therapism" - it's a worldview, a philosophy...heritage (The Washington Times, 06 Jul., 2005).

Ще одним продуктивним афіксом англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я виявився суфікс девербальних абстрактних іменників **-ing** (більше 20 новотворів), що виконує семантичну функцію створення абстрактних іменників із загальним значенням дії, процесу, на який вказує основа [Ayto 1990] (*blooding, pharming, rostering, wildcrafting*). Іноді він поєднується у похідному слові із префіксами (*non-addicting, non-drinking*) комбінувальними формами (*bioengineering, neuro-imaging, photo-ageing*), телескопізмами (*exergaming*). Більшість утворень із суфіксом **-ing** входять до словосполук (*active ageing, CAT scanning, family balancing, bet dieting, DNA bar coding*) складних слів (*nerve-gassing, freebirthing, glue-sniffing, beta-blocking, clot-busting*). Словосполука *diet betting* виявилася спроможною до реверсії без втрати семантики – *bet dieting* (парі на зменшення ваги людини, у разі програшу якого, гроші йдуть на потребу благочинним організаціям до яких людина, що йде на парі, ставиться зневажливо):

Diet-betting websites are the latest craze among slimmers, but does putting your money where your mouth is really help you to lose weight, or are the odds stacked against you? (The Times, 20 Apr. 2009).

На відміну від узусу, де помітне зростання продуктивності суфіксу **-hood** [Зацний 1999], у новітній англійській мові сфери медицини та охорони здоров'я з'явилося лише один приклад: *patienthood*:

Така сама ситуація і з суфіксом **-ation (-ization)**. На відміну від загальноновживаної мови, його активність у формуванні новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я виявилася низькою (4 одиниці). Він утворює назви медичних і дослідницьких процедур (*electroporation, craterization*), абстрактних одиниць сфери охорони здоров'я (*floridization, medicalization*) [Ayto 1989, Oxford Dictionary...1992]. Його сучасну низьку активність у сфері медицини й охорони здоров'я ми

пояснюємо тим, що на даному етапі англійська мова сфери медицини й охорони здоров'я має достатній потенціал узагальнюючих іменників.

Продуктивністю відзначився суфікс **-(a/o)holic**, який було визнано функціонально повноцінним суфіксом лише у 90-х роках ХХ сторіччя, а до того вважався представленим лише в мовному субстандарті [Біховец 1988]. Станом на 2010 рік, лексеми, що вживають цей суфікс, можна зустріти у спеціалізованих наукових працях, присвячених медицині [Siemionow 2010]. Етимологічно суфікс було вилучено зі слова *alcoholic* і використовується він у номінаціях людей, що мають пристрасть до чого-небудь. Наприкінці ХХ – на початку ХХІ сторіччя з'явилися такі новоутворення, що використовують суфікс **-(a/o)holic**: *celloholic, chocoholic, dietholic, foodaholic, gambaholic, shopaholic, sleepaholic, surgiholic, teleworkaholic*:

Some are patients Sevino dubs "surgiholics," who "start at the top, work their way down, and repeat everything. No matter how many procedures they have, it's not enough (The Chattanooga Times, May 9, 1996).

Розглянемо групу агентивних суфіксів **-ist, -er, -ie, -ee**. До усталених значень надзвичайно активного “периферійного” агентивного суфіксу **-ist**, “представник певної професії” [Oxford Dictionary 1988], (*activationist, acupressurist, arbovirologist, sonopuncturist, thanatologist, perfusionist* і ще більше 30 найменувань), “прихильник відповідного вчення (іменник) або пов’язаний із відповідним вченням (прикметник)” (*antiabortionist, natural hygienist, neo-immortalist, pro-abortionist*) було додано значення “той, хто дискримінує людину за певною ознакою (іменник) або пов’язаний із дискримінацією за певною ознакою (прикметник)” (*audist, fattist*) і “такий, що має певну фізичну ваду або пов’язаний з такою вагою” (*unijambist*):

*I'm not **fattist**!* Lady Gaga's stylist Nicola Formichetti launches Facebook campaign to defend discriminatory remarks (The Daily Mail, 06 July, 2011).

Продуктивним у словотворі нової медичної лексики англійської мови був агентивний суфікс **-er** (більше 20 новотворів). Цей агентивний суфікс

створює номінації ідентифікаційних назв людини за дією, що виконується у певний проміжок часу (*aerobicizer, bet dieter, pharmer, doper, freebaser, freebirther, wobbler*) (у цьому значенні суфікс **-er** актуалізує схему EVENT або “прототипічного сценарію” [Panther 2001]), за професією (*electroencephalographer, wildcrafter*), ставленням до певних теорій, вчень (*deather, pro-choicer, pro-deather*), номінації медичних ліків за їх функцією (*anti-ager, blood thinner, clot-buster*), медичних приладів (*body-scanner, brain scanner, CAT scanner, liposorber, MR scanner, PET scanner*):

*When morning light hits kombu, it looks like it's dancing in the waves," says Barbara Stephens-Lewallen, a **wildcrafter** who harvests sea vegetables in the waters off Mendocino County, Calif (Natural Health, 01 Sept., 2007).*

Демінутивний агентивний суфікс **-ie/-ee** використовується у новотворах розмовного стилю жартівливої, зменшувальної семантики: *druggie, raw-foodie, sickie (sickee), veggie*. Суфікс може сполучатися з акронімами. Так, лексема *estie* “прихильник системи самовдосконалення і розкриття власного потенціалу через групові заняття і тренування” виникла із сполуки суфіксу **-ie** і аббревіатури *EST (Erhard Seminars Training)*, назви семінарів імені Вернера Ерхарда, американського бізнесмена і винахідника методу:

To Erhard's supporters it was a setup, engineered by disgruntled ex-esties and the Church of Scientology (New York Magazine, 09 Jul. 2001).

Незначною продуктивністю на відміну від загальноповживаної англійської мови відзначився суфікс **-ize**, що бере участь у творенні дієслів (*bursectomize, cholecystectomize, euthanize, revascularize* і ще два новотвори). Схожі на похідні з суфіксом **-ize** лексеми *aerobicize* і *watercize* насправді є лише американським варіантом написання неологізмів *aerobicise, watercise*, що є результатом активності афіксалізованої псевдоморфеми **-cise**, виділеної з лексеми *exercise*.

The intercostal muscle has been increasingly used to protect and revascularize bronchial stumps and anastomoses after pneumonectomy, sleeve

pneumonectomy, lung transplantation, and bronchial sleeve resection (The Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery, 22 Jul. 2010).

Інші суфікси, що використовуються в аналогічних дериваційних процесах, вважаємо непродуктивними. Це прикметникові суфікси **-ian** (*alzheimerian, estian, valetudinarian*), **-al** (*acupunctural, viatical*), дієслівний суфікс **-ify** (*detensify, detoxify*):

*One such case was a five-year probe into a **viatical** company, Mutual Benefits Corp., that was a \$1 billion Ponzi scheme* (Miami Herald, 12 Aug. 2010).

Інтенсивним є процес утворення префіксальних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Утворенню нових іменників і прикметників сприяв префікс латинського походження **pre-**, “до-, перед-”: *preaddict, prebiotic, precertification, pre-hormone, preimplantation, pre-sick, pre-stress, pre-symptomatic, pretreatment, previvor*. Високу активність продемонстрував префікс **anti-**, що надає антонімічного значення основі, (14 новотворів): *anti-aging, anti-AIDS, antidrug, anti-germ*. Активно утворювались префіксальні дієслова за допомогою іншого антонімічного префіксу **de-**: *declot, detense, detoxify, detensify*.

Більшість таких новотворів утворюють суфіксальні похідні, наприклад, *declotting, detoxification, detensification*:

*The results of percutaneous **declotting** are very poor [in the first 30 days], and we are saying it should not be done* (Renal & Urology News, 01 May, 2008).

Малопродуктивними у творенні похідних медичного лексикону на сучасному етапі оновлення англійської мови виявилися префікси **a-** (*abibliophobia* “страх, що не залишиться книг для читання”), **demi-** (*demi-veg* “напів-вегетаріанський”), **re-** (*replant* “реплантувати”), хоча в них залишається вагомий словотворчий потенціал:

*“I’ve done a lot of **replant** surgery where we reattach severed fingers,” he said* (Fox News, 22 Jun., 2010).

Останнім часом в англійській мові широко використовуються дериватами, утворені на базі грецьких слів (*cyber-, info-, tele-*). Новотвори з

префіксальними елементами **cyber-** (“електронний, кібернетичний”), **info-** (“інформаційний; пов’язаний з інформаційною технікою”), **tele-** (“пов’язаний з використанням телекомунікаційних технологій”) поповнюють словниковий склад англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я у зв’язку з бурхливим розвитком інформаційної і електронної революції і необхідністю номінацій нових явищ, що з’явилися завдяки цьому феноменові, наприклад, *cyberaddiction*, *cyberchondria*, *cyberclinic*, *cybermedicine*, *cyberphobia*, *cybersickness*, *infoglut*, *infomania*, *infomaniac*, *infostress*, *telediagnosis*, *telehealth*, *telemedicine*, *telephobe*, *teleradiology*, *teleworkaholic*:

*In the future, we are going to start seeing **telemedicine** "as part of the medical home," says Dale Alverson, medical director at the Center for **Telehealth and Cybermedicine** Research at the University of New Mexico (Washington Post, 10 Aug. 2010).*

*The study should be able to determine if the potential health problems associated with ‘**infostress**’, a new phenomenon brought about by increased access to information via the internet, really exist (ABC Science, 13 Jun. 2003).*

Дериваційна активність інтернаціонального префіксу-інтенсифікатору латинського походження **super-**, призвела до появи таких мовних інновацій, як *superbug* “штучно добутий вірус, який є надзвичайно стійким до антибіотиків”; *superfood*; *super-infecter* “людина із інфекційною хворобою, яка демонструє підвищену здатність передавати хворобу іншим людям”; *superfit* “людина, яка дуже стежить за своїм здоров’ям”, *super-pneumonia*; *supersoap* “мило, що вкриває шкіру тонкою плівкою розробленою для захисту шкіри від бактерій” [Зацний 2008]; *supervirus*:

*Some say that it can be explained only if some of those who catch Sars become **super-infectors** (The Times, 05 Apr. 2003).*

*Doctors in Hong Kong have developed a simple diagnostic test for the virus responsible for the global outbreak of **super-pneumonia** (New Scientist, 24 March 2003).*

На відміну від загальноновживаної англійської мови, де спостерігається поширення активності форманту грецького походження **mega-** [Зацний 1999, с. 76], новітній медичний лексичний депозитарій англійської мови поповнився лише трьома номінаціями: *megadose*, *mega-HAART*, *megarexia*:

Така сама ситуація і з формантом грецького походження **hyper-** із значенням “вище норми”, – лише один новотвір (*hyperalimentation*):

Ever more fragile patients are treated with invasive methods such as hyperalimentation that are ideal breeding grounds for fungi (particularly Candida) (Cancer Network, 05 Aug. 2010).

Формант **multi-** (комбінувальна форма – за Оксфордським словником) характеризується низькою продуктивністю, утворюючи похідні із лексемами, які мають відношення як до станів здоров’я, так і до ліків: *multidrug*, *multi-handicapped*, *multiresistant*:

In early stage studies, GSK ‘052 has shown robust activity against multi-resistant gram-negative bacteria with no cross resistance to existing classes of antibiotics (The Wall Street Journal, 29 Jul. 2010).

У зв’язку з покращенням медичних технологій, поширенням уваги до можливості як досліджувати хворобу, так і лікувати її на локальних ділянках, мікрорівнях, набули поширення медичні терміни з формантом **micro-**, наприклад, *microangiopathy*, *microlipoinjection*, *microsleep*, *microsurgery*:

In a study involving 800 men, Professor Goldstein set out to discover whether men’s hormone levels would improve after microsurgery to repair the veins (Daily Mail, 15 July 2011).

Декілька новотворів було утворено за допомогою форманту латинського походження **nano-**. Розвиток нанотехнологій дозволив вести мову про появу “наномедицини” (*nanomedicine*) – напряму у медицині, що включає використання нанотехнологій у медицині і розробку молекулярних нанотехнологій (*nanobiotechnology*, *bionanotechnology*). Одним із напрямів наномедицини є “нанонєфрологія” (*nanonephrology*) – напрям наномедицини, який включає дослідження протеїнової структури нирок на атомному рівні,

дослідження клітинних процесів на нанорівні, медичне лікування нирок з застосування наночасток. Серед засобів, якими користується наномедицина, є “нанохірургія” (*nanosurgery*) – операції, що виконуються під електронним мікроскопом, і “наноадгезив” (*nanoscale adhesive*) – біоматеріал, що дозволяє лікувати виразки, рани і інші пошкоджені органи. Біофармацевтичні продукти почали також виробляти з застосуванням нанотехнологій (*nanobiopharmaceutics*).

“You can stitch a nerve together but that would not give you recovery or regeneration and most of the time a patient will lose the capacity to move that limb,” Dr Helder, from the recently launched Australian Centre for Nanomedicine at the University of NSW, said (The Sydney Morning Herald).

Із слів на кшталт *pathogenic* було виділено продуктивний формант грецького походження **-genic** із значенням “такий, що викликає; викликаний тим, що зазначено в першому компоненті слова” [Soanes 2005] (*acneigenic, cryogenic, entheogenic, nephritogenic, obesogenic, suicidogenic, transgenic, urticariogenic*).

На формування новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я вплинули і наступні форманти грецького походження: **chrono-** “пов’язаний із часом” (*chronobiology, chronopathy, chronophobia, chronotherapeutics*), **neo-**, “новий” (*neo-immortalism, neomort, neovascularization, NeoRecormon*), **photo-**, “такий, що є пов’язаним із фотографуванням, світлом” (*photo-aging, photoangioplasty, photodetection, photo-phobia, photorefractive*), **-techno-**, “пов’язаний із технікою, технічний, технологічний” (*technoangst, technofear, technophobia, technostress*). Формант грецького походження **xeno-**, що має значення “інший; пов’язаний з чужоземцями”, зазнала семантичної еволюції і набула значення “пов’язаний з тваринами, або з відношенням між людиною і твариною” (*xenograft, xenotransplant, xenotropic, xenozoonosis*):

Pigs are considered the optimal source of xenotransplant organs (Emedicine, 14 Jan. 2010).

In addition to these two major segments which are the largest within the space, we also are seeing a nice fast-growing business within our biosurgery business (Fair Disclosure Wire, 10 Jan. 2007).

Серед формантів латинського походження, активними виявився формант **-cide** у своєму значенні “вбивство” і конденсованому значенні “самогубство” (*bullycide, genecide, senicide, senioricide*). Форманти латинського походження **mini-** (*minidose* “мінідоза”, *minipill* “протизаплідна пігулка”), **radio-**, “такий, що є пов’язаним з опроміненням, радіацією, радіоактивністю” (*radiophobia, radiotoxin*) вважаємо потенційно продуктивними для подальшого оновлення медичного лексикону англійської мови.

Серед афіксоїдів продуктивним наприкінці ХХ - на початку ХХІ сторіччя виявився вербокративний формант **-free** із значенням “той, що не містить, не включає в себе те, що вказано у першому компоненті слова”. Таке значення є особливо актуальним для медичного лексикону, де важливо підкреслити, що якийсь продукт (річ) не несе в собі загрози для здоров’я, наприклад, *additive-free, BSE-free, cholesterol-free, gluten-free, hazard-free, meat-free, metal-free, milk-free, salmonella-free*. Перевага афіксоїда **-free** у порівнянні, наприклад з префіксом **anti-**, полягає в його “м’якій” семантиці, в його евфемізаційній здатності [Єнікєєва 1999]. Наприклад, новотвір *BSE-free* позначає тварину, м’ясо якої не несе в собі вірусу “коров’ячого сказу”:

In theory, creating BSE-free animals is simple: delete both copies of the gene for the PrP protein that causes prion diseases when it becomes mishapen, and animals cannot develop the disease (New Scientist, 05 Jun. 2004).

До слабоактивних відносимо також афіксалізовану лексему **-head**, що має середньоанглійське походження [Soanes 2005] і у сфері медицини та охорони здоров’я використовується у сленгових номінаціях із значенням “наркоман” (*acidhead, basehead, crackhead*), афіксоїд **-prone**, “схильний до того, що вказано на початку слова” (*dependency-prone, disease-prone*), афіксоїд **-proof**, “зихищений від того, що вказано на початку слова” (*anthrax-*

proof), афіксоїд **-speak**, що його було створено за зразком лексеми *New(speak)*, створеної Джорджем Орвеллом у романі “1984”, із значенням “мова, жаргон” (*aidspeak, genespeak*), афіксалізовану лексему **-ware**, “матеріал” (*geneware*).

Among the merchandise: portable decontamination showers, a firefighter’s suspender hookup that could be attached to a helicopter, software to help colleges and universities process all the new red tape concerning foreign students, and anthrax-proof skin cream (The New York Times, 03 Apr. 2003).

She inherited two benign variants of the same gene, differing by just a single "letter" of DNA code - in genespeak, a single nucleotide polymorphism (SNP) or "snip" (The Age, 19 Sep., 2005).

Популярний у американському варіанті афіксоїд **-intensive** [Safire 1986, Заботкина 1989] не відзначився продуктивністю у медичних новотворах англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я. Ми зафіксували лише один приклад – новотвір *calorie-intensive*:

And yet, once again, it’s getting all kinds of press because people are just obsessed with either crying over the culinary End Times being brought on by such calorie-intensive nutritional hand grenades or trying desperately to find ways to do the last digestive nightmare one better by taking some already-bad-for-you food (Seattle Weekly, 12 Aug. 2010).

Нарешті, розглядаючи афіксалізовані псевдоморфеми, зауважимо про наступні: **-nomics** (уламок *economics*) із значенням “пов’язаний з економікою” (*mediconomics*), **-preneur** (уламок *entrepreneur*) із значенням “підприємець в певній сфері, галузі” (*potpreneur*), **-cise** (уламок *exercise*) із значенням “тренуватися, робити вправи” (*aerobicise, aquacise, watercise*).

Дослідивши використання усталених і нових афіксальних засобів, що приймають участь у творенні мовних інновацій англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я, зауважимо, що система афіксації перебуває в динамічному розвитку, використовуючи для вербокративної діяльності як

узуалізовані афікси і греко-латинські за походженням форманти, так і нові форманти – афіксалізовані лексеми і псевдоморфеми.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІНОВАЦІЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СФЕРИ МЕДИЦИНИ Й ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

2.1 Семантичні інновації англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я

Семантичною деривацією вважаємо еволюцію семантики слова, що супроводжується появою нових лексико-семантичних варіантів. На відміну від лексичної похідності, яка супроводжується формальними показниками [Зацний 1999], семантична похідність розглядається нами в якості семантичних відношень між значеннями полісемантичного слова. Класифікуючи семантичні зміни в слові, М. М. Лапшина поділяє їх на дві основні групи – **зрушення та перенесення**.

Зрушення охоплюють зміни значення всередині одного концептуального конструкту, а перенесення включають семантичні інновації, що виникли в результаті взаємодії різних за змістом концептуальних конструктів [Лапшина 1998, с. 43]. Видами семантичного зрушення є звуження, розширення і зсув, а видами семантичного перенесення є метафоричні і метонімічні процеси. Взагалі, погоджуючись із суттю запропонованої класифікації, додамо, що вважаємо її умовною, адже метафоризація є притаманною і семантичним зрушенням, а семантичні перенесення можуть базуватися на поєднанні процесів метафори і метонімії [Warren 1992], на так званій «метафтонімії» [Устарханов 2006].

Семантичні зміни в структурі слова є також пов'язаними із взаємодією спеціальних мов із загальноновживаною. Вчені виокремлюють три напрями, за якими здійснюється функціонально-семантичний розвиток лексики. Це **термінологізація** (запозичення слів загальноновживаної мови для

використання у вузькоспеціальному значенні), **транстермінологізація** (запозичення слів із однієї терміносистеми в іншу) і детермінологізація (трансформація термінів у загальноповживані мовні одиниці) [Д'яков 2000]. В рамках цієї праці ми також використовуємо терміни “спеціалізація”, “трансспеціалізація” і “деспеціалізація” лексики.

Новий лексико-фразеологічний депозитарій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я складається не лише з термінів (хоча вони й займають найголовнішу позицію), але й з жаргонізмів, колоквіалізмів, сленгізмів. Тому у певних випадках більш вдалим ми будемо вважати термін “спеціалізація”, аніж “термінологізація” для розуміння використання слів загальноповживаної мови у медичному сенсі. Спеціалізацію ми поділяємо на термінологізацію і професіоналізацію. Так само, “трансспеціалізація” для розуміння використання слів інших спеціальних систем у медичному сенсі.

Деспеціалізація (використання мовних одиниць сфери медицини й охорони здоров'я у загальноповживаному сенсі), так само як і головна її частина, детермінологізація, не є предметом цього дослідження. Хоча, за спостереженнями вчених, медична термінологія стала суттєвим постачальником слів у загальноповживану мову, особливо через її трансспеціалізацію до комп'ютерної сфери: *allergy, antivirus, disinfection, hygiene, immune, infection, virus* [Зацний 1996, с. 66].

Окрім того, детермінологізація мовної одиниці не позначає, що вона залишить медичний дискурс. Так, словосполучення *wallet biopsy* позначає перевірку фінансового стану людини чи наявності в неї медичної страховки до прийняття людини до лікарні чи до виконання кошовної медичної процедури. Мовна одиниця *biopsy* використовується у немедичному метафоричному сенсі, але не залишає медичний дискурс.

Проаналізувавши семантичні новотвори англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, які складають 3% від загальної кількості новотворів, виокремили напрями семантичних змін – спеціалізацію і трансспеціалізацію і розглянули такі процеси семантичної деривації як

метафору і метонімію. Окрім того, дослідили різновиди семантичних трансформацій, пов'язані зі зміною форми (еліптичні скорочення), з антономазією власних імен.

Низка семантичних неологізмів виникла внаслідок професіоналізації лексем загальноживаної мови, їх надходження до лексичного депозитарію англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я (9% від усіх семантичних новотворів). Так, поширення альтернативних езотеричних синкретичних практик, зокрема, New Age, зумовило появу інновації *to access*, що позначає “отримувати доступ (достукуватись) до найглибших внутрішніх відчуттів чи підсвідомих прагнень”, а лексема *balance* стало позначати гармонійне співвідношення тіла, розуму і духу, яке можна досягти лише лікуючи людину в цілому:

Certain self-help experts and New Age gurus ... seem to have a taste for computer language. They are likely to tell us that we need to 'access' our inner children or 'interface' differently with our families and co-workers (The New York Times, May 17, 1992).

Рефлюкс крові, тобто пересування крові у зворотному від фізіологічного напрямі, що трапляється із-за порушень тиску, механізму дії клапанів, отримав нову назву *blow-out*. Інша фізіологічна вада, висип на шкірі, отримала номінацію *break-out*. В результаті термінологізація мовна одиниця *pathfinder* “слідопит, дослідник” стала вживатися в стоматологічній практиці у значенні “Інструмент для проходження корневих каналів”. Окремі медичні процедури також отримали свої назви, внаслідок спеціалізації слів загальноживаної мови: терапевтичні дотики і маніпуляція тіла за допомогою спеціальних технік отримали назву *bodywork* (раніше лексема *bodywork* позначала кузов автомобіля), хірургічне видалення недоліків шкіри шляхом нанесення на неї хімічних речовин або кислоти із наступним видаленням пласти шкіри отримало номінацію *to peel*. Хірургічні процедури, що потребують введення інструментів або інших об'єктів у порожнину тіла, отримали назву інвазивних – *invasive*:

*Over the past few years, we have developed more minimally **invasive** techniques, but they still require stopping the heart — patients have to be put on a heart/lung machine, to still the heart so we can work on it* (Daily Mail, 02 Nov., 2010).

Розвиток біотехнологій, зокрема, клонування, дав змогу вести мову про створення генетичної копії людини, така копія отримала вербальну репрезентацію *copycat* (раніше ця лексема мала лише одне значення – наслідувач). Іншим прикладом спеціалізації є словосполучення *brown-bagging*, яке раніше позначало практику принесення на роботу ленчів у коричневих пакетах, а зараз позначає практику принесення доктору ліків, що їх вживає пацієнт, для аналізу на доцільність вживання, дозування, термін придатності тощо.

Ми не ототожнюємо звуження значення лексеми і термінологізацію, тому що звуження значення може мати місце і під час появи нового лексико-семантичного варіанту у медичної лексеми, тобто коли не має підстав казати про термінологізацію. Прикладом звуження значення, що супроводжується спеціалізацією, є наступні семантичні новотвори: завуальований евфемізм *substance* – наркотик; *thrifer* – людина зі смертельно небезпечною хворобою (СНІД, рак), яка тим не менш залишається здоровою, не має патології; *to tweak* – страждати від нервового тика. Такі одиниці мають загальноповживане немедичне значення і значення, що вживаються у медичному сенсі.

*But I think my good friend, the breast cancer **thrifer**, wants you to know that confronting the issue is much better than pretending it doesn't exist* (St. Louis American, 07 Oct. 2010).

Транспеціалізація у творенні семантичних новотворів виявилась неактивною. Нами зафіксовано лише один приклад: геологічний термін *aftershock*, що позначає поштовх після основного землетрусу, став використовуватися в значенні наслідку негативної болісної події, який проявляється у людини пізніше [Collins Dictionary 2008].

Найбільш продуктивним механізмом семантичної деривації виступає метафоричне перенесення, частка якого складає біля 40% від всієї кількості семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Пояснюється такий факт, на нашу думку, здатністю людей порівнювати різні реалії навколишнього світу, що мають подібні властивості [Gentner 1997]. Метафоричні семантичні новотвори збагачують сучасну англійську мову медичної сфери і впливають на способи рефлексивного відношення до дійсності [MacCormac 1985].

В рамках сучасної когнітивної парадигми ми розглядаємо метафоричне перенесення в якості відображення когнітивних процесів осмислення нового знання, що формується з асоціацій, які супроводжують певне медичне явище. При цьому, метафора слугує як для вербалізації нових фактів і феноменів медичного світу, так і для більш яскравого найменування вже зафіксованих референтів і засобу вираження мовцем власного ставлення до медичних реалій [Липилина 1998, с. 3].

До нашої вибірки увійшли як автономні метафори, коли переосмислення однієї мовної одиниці приводить до семантичної транспозиції, так і приклади непрямой метафоризації, коли одна мовна одиниця переосмислюється з опорою на семантичний зміст іншої одиниці, яка присутня у словосполученні [Телия 1988] (*diet cop, dirt pill, hamster care, orphan cancer, sick building*). Такі приклади є свідченням процесів семантичної зміни у одному елементі словосполучення, яке супроводжується семантичним розвитком всього словосполучення. Таким чином, їх можна віднести і до семантичних новотворів і до нових стійких термінологічних словосполук.

Аналіз семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, що їх було утворено шляхом метафоричного перенесення, свідчить про те, що таке перенесення ґрунтується на практичному досвіді людини, на її відчуттях, ставленні до світу, що оточує. Асоціації і зв'язки з навколишнім середовищем, що призводять до появи семантичних

новотворів, різноманітні. Так, для опису явищ, пов'язаних із охороною здоров'я, сучасні представники англомовного соціуму використовують релігійні поняття (*angel*), гастрономію (*baked potato, candy, milk brain*), світ тварин (*hamster care, trout pout*), природні явища і речовини (*black tar, ice, rainbow, snow, water pill*) [Соколов 2011]. Такі лексеми утворюють асоціативні поля.

Асоціативне поле “світ тварин” представлене багатьма новотворами. Наприклад, словосполучення *hamster care (hamster health care)* стало позначати конвеєрне медичне обслуговування, тобто без належної кваліфікованої медичної допомоги. Новотвір *hippocampus*, що позначає студмістечко в якому понад 30% людей страждають на ожиріння, свідчить про поєднання метафори і телескопії (*hippopotamus+campus*). Медичний термін *hippocampus* (гіпокамп – відділ головного мозку) є омонімом до цього новотвору і не має відношення до його появи.

Косметична хірургічна операція, що виконується на жінці середнього віку, щоб посилити її шанси на успіх у молодих парубків, отримала метафоричну вербалізацію *cougar lift* (жінка порівнюється з пумою), а сама така жінка – *Freddy cougar* по аналогії з Фредді Крюгером. Губи, значно збільшені після косметичної операції, отримали вербальну репрезентацію *trout pout* “надуті губи, як у форелі”:

The former Melrose Place star underwent lip reduction surgery in August in an effort to fix her botched trout pout (The Daily Mail, 30 Oct. 2010).

У розмовних номінаціях часто використовується асоціативне поле “Їжа”. Людина, яка дивиться телебачення, знаходячись в стані наркотичного сп'яніння, отримала вербальну репрезентацію *baked potato* (пор. *couch potato, mouse potato*). Героїн *black tar*, “чорна смола”, (надзвичайно чистий і потужний героїн, що виробляється в Мексиці) отримав вербалізатор “цукерка” (*candy*). Відчуття дезорієнтації і сповільнення розумової діяльності в окремих породілей вербально репрезентовано новотвором *milk brain*. Вочевидь, використання лексеми *milk* пов'язане з періодом лактації. У

випадку з останнім новотвором мова йде про поєднання метонімії і метафори. Релігійно-міфологічні уяви людей відбилися у семантичному розвитку лексеми *angel*, що стала позначати медичну сестру, доглядальницю.

Серед семантичних новотворів, що використовують назви природних явищ і речовин, також є сленгізми, які позначають наркотики: *black tar* (героїн “чорна смола”), *ice* (наркотик-стимулянт (метамфетамін) у формі кристалів, *rainbow* (комбінація амобарбіталу і секобарбіталу у блакитній і червоній капсулі, *snow* (героїн). Потрібно зауважити, що метафоричне перенесення у цих випадках завдячує схожості наркотику за кольором (*black tar, ice, rainbow, snow*) або за формою з природним явищем або речовиною. Іноді, використання природного явища для створення семантичного новотвору зумовлене бажанням мовця знайти простіший еквівалент для медичного терміну. Так до лексеми *diuretic* (сечогінний засіб) з’являється спрощений синонім *water pill*, тобто сеча метонімічно ототожнюється з водою.

Some water pills cause the body to lose extra potassium, but others don't (The Saturday Evening Post, 01 Sept. 2010).

Деякі семантичні новотвори англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я утворюються на основі концептуальних метафор [Lakoff 1980]. Наприклад, дієслово *to crash*, “переживати серцевий напад”, і іменник *crash* із значення “ломка” (про наркоманів) свідчать про асоціювання тіла людини з механізмом (HUMAN BODY IS A MECHANISM). Окрім того, людина може порівнюватися з палим, що горить або з лампочкою, що перегорає, про що свідчить новотвір *burnout* (фізична або нервова втома; стрес, апатія, розчарування). Концептуальна метафора LIFE IS A JOURNEY отримала нову об’єктивізацію у медичному вокабулярї англійської мови – іменник *viator*, що позначає людину, яка має смертельну хворобу і тому продає свою страховку третій особі за ціну нижче ринкової, щоб встигнути витратити гроші до своєї смерті. Новотвори *drive-by nursing* і *hit-and-run nursing* вербалізують “автомобільну” метафору MEDICAL SERVICE IS A CAR RIDE. Семантичний

новотвір *downshifting* (букв. “знижувати передачу”) експлікує концептуальну метафору LIFE IS A CAR RIDE. Ця метафора є гіпонімічно залежною, на нашу думку, від описаної лінгвістами концептуальної метафори LIFE IS A JOURNEY.

Існують приклади семантичних новотворів, в яких метафоричне проектування з домена-джерела (source domain) у домен-ціль (target domain) пов'язано з пошуком подібності між референтами. Аналізуючи такі метафори, ми звернулися до пошуку їх мотивуючої ознаки. Така ознака може бути експліцитною, якщо в її основі знаходиться візуальна ідентичність двох об'єктів, об'єднаних метафорою. Це може бути подібність за функцією, дією, кольором, зовнішнім виглядом, формою, властивістю, відчуттям.

На основі подібності зовнішнього вигляду виникли нові лексико-семантичні варіанти слів *clean* – такий, що не вживає наркотиків, *glass* – наркотик-стимулянт у формі кристалу, що нагадує скло. Метафоричне перенесення за подібністю форми можна дослідити на прикладах нових лексико-семантичних варіантів слів *sponge* – контрацептивний засіб, насичений сперматоцидом, що його вставляють в піхву перед статевим актом і що прикриває шийку матки та слугує бар'єром для сперматозоїдів, *condom* – засіб, що його вводять до жіночої піхви перед статевим актом і який за формою і функціями нагадує презерватив.

*More than a decade after it was taken off the market because of manufacturing issues, the contraceptive **sponge** has been cleared by the Food and Drug Administration and is expected to be available this summer* (Internal Medicine News, 15 Jun. 2005).

Метафоричне перенесення за подібністю функції (дії, властивості) є одним з найактивніших в утворенні семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Наприклад, особу, яке керує програмою зменшення маси тіла людини, почали називати *diet cop* (порівняння функцій інструктора з харчування з функціями поліцейського). А саму функцію – *diet police*. Головна артерія, крізь яку наркомани впорскують наркотики, такі як героїн, отримала назву *mainline* по аналогії з

залізничною магістраллю. В цьому прикладі, окрім схожості за функцією, є також схожість за формою, адже головна артерія більше інших судин і по відношенню до останніх виглядає “магістраллю”.

За подібністю функції було утворено розмовний варіант слова психіатр – *shrink* [Allen 2004]. За своєю етимологією лексема походить від іншого слова – *headshrinker*, що позначало мисливця, який зберігав голови своїх ворогів у засушеному вигляді. Серце людини, а потім і саму людину, що перенесла операцію на серці, називають *pump*. За подібністю функції було утворено словосполучення *toxic knowledge* – знання про потенціальну генетичну схильність до окремої хвороби, коли така інформація викликає занепокоєння і психологічні проблеми:

This is why genetic information is sometimes described as "toxic knowledge": Giving people direct access to their genetic information, in the words of Stanford bioethicist Hank Greely, is out and out "reckless" (Wired, 22 Jun. 2010).

Семантичної диверсифікації зазнала лексема *orphan*, що активно утворює словосполучення англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Пацієнт на стаціонарному лікуванні в лікарні, який не має сімейного лікаря, отримав назву *orphan patient*. Літня людина, яка пережила своїх родичів, і про неї нікому піклуватися отримала вербальну репрезентацію *orphaned senior* [Головко 2010]. Ембріон, що віддається батьками для дослідних цілей лабораторіям або подружжям, що страждають на безпліддя, вербалізовано новотвором *orphan embryo*. Свідченням антропоморфізму, тобто перенесення властивостей людини на предмети, є використання цієї лексеми для позначення неживих істот: *orphan cancer* – рідкий вид раку, який не привертає уваги лікарів і дослідників, *orphan disease* – рідкісне захворювання, ліки до якого не виробляються жодною компанією, *orphan drug* – медичний препарат для лікування незвичних, рідких хвороб, виробник яких отримує певні пільги від уряду:

*Allos Therapeutics Inc. said Friday its lymphoma drug candidate Folutyn received an additional **orphan drug** designation from European Union regulators (Business Week, 15 Oct., 2010).*

Іншим прикладом антропоморфізму є словосполучення *sick building*, що позначає приміщення з шкідливими умовами для праці (сирість, недостатня вентиляція тощо). Цей новотвір став базою для створення іншої мовної одиниці, словосполучення *sick building syndrome* – професійне захворювання людей, які працюють в приміщеннях з шкідливими умовами праці.

Метафоричного перенесення зазнало дієслово *to harvest* “збирати врожай”, яке отримало новий лексико-семантичний варіант – запозичувати окремі клітини, тканини, органи (у тварин і рослин, що їх було спеціально вирощено для цілей експерименту або у людей для цілей трансплантації) [Hoofst 2004, с.165]. Таким чином, тіло тварини і людини метафорично порівнюється з родючістю землі.

*The Chinese government reluctantly acknowledged last year that the bodies of executed prisoners had been used to **harvest** organs and promised to crack down on the practice (Brisbane Times, 30 Oct., 2010).*

Часто метафоричне перенесення співіснує з гіперболою, тобто коли навмисно перебільшуються властивості і якості об’єкту, явища з метою посилення враження. Наприклад, пігулка, що містить декілька штамів бактерій, розроблених для стимуляції імунної системи дітей, що страждають на алергію або астму, отримала вербальну репрезентацію *dirt pill*. Їжа фаст-фуд отримала назву *junk food* і навіть *Frankenstein food*, що пов’язано з можливим шкідливим впливом такої їжі на здоров’я людини. Потенційні донори крові (для її переливання) отримали гіперболічну номінацію *walking blood bank*. До інших прикладів належать вищевказане словосполучення *toxic knowledge*, словосполучення *junk sleep* – неякісний сон, спричинений пробудженням від звуків роботи електронних приладів (мобільного

телефону, комп'ютера, телевізора), прикметник *dry*, що характеризує людину, яка припинила пиячити.

But when surgeons occasionally turn to the "walking blood bank" of registered donors for whole-blood transfusions, they notice an especial benefit (The Washington Post, 04 Nov., 2010).

Метафоричне переосмислення може активізувати у свідомості людини типові події, ситуації, які можна охарактеризувати в якості фреймів, сценаріїв. Так, фрейм "FIRE", представлений у новотворі *burnout* (що має новий лексико-семантичний варіант – фізична або нервова втома, стрес, апатія), може бути розглянутим в якості сценарію, що переосмислюється. Щось викликає пожегу – щось викликає виснаження організму; пожега може поширитися – виснаження може перейти у невроз; якщо пожега пошириться ще далі, то він може знищити все навколо – якщо невроз не лікувати, то він може знищити ментальне і фізичне здоров'я людини; якщо пожега вчасно загасити, то шкода буде мінімальною – якщо подолати виснаження (шляхом подолання стресу – *stress management*), то людина зможе далі нормально функціонувати.

Метонімічні перенесення, як чинник утворення семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, у порівнянні з метафорами відзначились меншою активністю (8%). Метонімічне перенесення базується на об'єктивній суміжності понять на відміну від метафоричного, де порівняння носить суб'єктивний характер. Перенесення найменування одного предмета на інший уможливорюється реальним зв'язком предметів і понять [Panther 2007, p. 237]. Метонімічні відношення можуть бути різноманітними, що підтверджує багатогранність зв'язків об'єктів реальної дійсності [Клименко 1999, с. 38].

Пряма лінія на моніторі, що символізує зупинку серця, стала причиною появи дієслова *to flatline*, яке, в свою чергу, за допомогою суфіксації утворило іменник *flatliner* "небіжчик". У цьому прикладі метонімія поєднується з конверсією для створення нової лексеми. Нарешті, було

зафіксовано продуктивне метонімічне перенесення по типу хворий орган → хвороба: *Blackberry thumb, (cellular) phone neck, gamer's thumb, mouse wrist, Nintendo thumb, swimmer's ear, stylus finger, Wii elbow*:

For most kids, being in the pool for hours at a time doesn't cause any problems. Some kids, however, can get an infection called swimmer's ear. Although swimmer's ear isn't serious, it hurts a lot (The Washington Post, 31 may, 2010).

Метонімічний механізм може взаємодіяти з метафоричним, і тоді неможливо чітко визначити характер перенесення як виключно метафоричний, або метонімічний, тобто мова йде про так звану “метафтонімію” [Устарханов 2006], про яку ми згадували раніше. Так, семантичний новотвір *man breasts (man boobs)*, “надлишок жирової тканини у чоловіка на грудях, що є схожим на жіночі груди”, кваліфікується як метонімія (жир знаходиться на грудях), і як метафора на асоціації за подібністю (жировий надлишок є схожим на жіночі груди):

DeLay's head on top of tight pink pants and pink shirt unbuttoned entirely, exposing bronzed man-breasts (The Washington Post, 19 Aug., 2009).

Декілька новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я виникли на базі власних імен (онімів), які вживаються узагальнено і символічно. Такі мовні одиниці мають назву антономастичних слів і словосполучень. Так, ім'я героя біблейського міфу *Adam* стало назвою модного наркотику в зв'язку з конкретними асоціаціями – досягненням найвищої насолоди в раю [Oxford Dictionary 1992, p. 71]. На таких самих асоціаціях з'явилася нова назва метафетаміну – *Eve*.

Dr Zeff was so impressed that he postponed retirement and became an enthusiastic proponent of the drug (which he called Adam), introducing it to hundreds of other therapists in America and Europe (The Economist, 18 Dec. 2008).

Про популярність акторів і телевізійних шоу і їх роль у формуванні картини світу англомовних спільнот свідчать антономастичні утворення, що

виникли на базі власних імен акторів або їх персонажів. Так, лексемою *Hasselhof* у медичному слензі позначають пацієнта, який звертається до відділення невідкладної допомоги з травмою, що має дивне пояснення. Актор серіалу “Baywatch” Девід Хесселхофф під час гоління вдарився головою об люстру і скло розрізало чотири сухожилля і артерію у правій руці. Ім’ям популярного персонажу серіалу “24” *Jack Bauer* почали називати лікарів, що працюють цілодобово, без перерви. Головний персонаж серіалу також працює цілодобово, рятуючи світ від щоразу нової загрози:

*Other pop culture icons to lend their names to irreverent medical terminology include **Jack Bauer**, the protagonist of the US TV series 24, and **Mini Me**, Doctor Evil’s pint-sized clone from the Austin Powers films (Deccan Herald, 22 Dec. 2007).*

Жартівливі назви для медичних департаментів об’єктивує словосполучення *Freud squad*, що позначає психіатричне відділення в лікарні, або психіатрів взагалі.

Виникнення семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров’я може бути пов’язаним з еліптичним скороченням словосполучення. Еліпс перетворює складну синтаксичну одиницю у лексему. Це свідчить про безперервний зв’язок всіх рівнів мовної системи, про їх взаємодію [Lundberg 2011, с. 136]. Звичайно, явище еліпсу свідчить про компресію, економію мовою власних зусиль. Еліпс є продуктивним механізмом утворення нових мовних одиниць в сучасній англійській мові і складає 11% від загальної кількості семантичних новотворів. Під еліпсом розуміємо вилучення одного або декількох компонентів словосполучення із одночасною семантичною експансією компоненту, що залишився [Соломашенко 1984]. Такий компонент “абсорбує” значення всього словосполучення і ідентифікується нами в якості семантичної конденсації, що може супроводжуватися денотативною адсорбцією.

Аналіз еліпсу атрибутивних словосполучень по типу прикметник (іменник) + іменник дозволив нам виокремити дві моделі, за якими утворюється еліптичні новотвори:

1) **Усічення другого компоненту** (більш поширена модель). Наприклад, *crack cocaine = crack*, *domino transplant = domino*, *freebase cocaine = freebase*, *slim disease = slim*. Одночасно з усіканням у цих прикладах спостерігається явище конверсії. Скорочуватися за такою моделлю можуть не лише класичні біномні конструкції, а й словосполучення, що використовують прийменники: *to deal in drugs = to deal*, *dependence on drugs = dependence* (і похідне *dependent on drugs = dependent*), *line of cocaine = line*.

There have been no studies of the systemic pathology present in African patients with slim (British Medical Journal, 22 Mar. 1994).

2) **Усічення першого компоненту**, наприклад, *contraceptive cap = cap*, *contact lens = lens*:

Nor did the trouble ease when the lenses were in. 'I'd never had any problems before, but wearing them was really uncomfortable,' she adds (Daily Mail, 09 Nov., 2010).

Еліптичні конструкції ілюструють процеси утворення нової мовної одиниці, що супроводжуються зміною функціональних, лексико-граматичних характеристик. Така теза корелює з дослідженням “функціональної переорієнтації” мовних одиниць А.Е. Левицьким [Левицкий 2001], з яким ми погоджуємось в тому, що функціональну деривацію можна розглядати як різновид деривації семантичної.

Окрім семантичної деривації до семотворення разом с С.М. Єнікеєвою [Єнікеєва 1999, с. 74] відносимо і конверсію. Під час конверсії нові одиниці утворюються без кількісної зміни основної форми вихідного слова і без застосування лінійних словотвірних засобів [Бортничук 1988, с. 92]. Мовознавці зауважують, що в англійській мові знижується активність конверсії. У 60-ті – 70-ті роки конвертовані новотвори склали 11% від загальної кількості новотворів, у 80-ті – 3% , у 80-ті – 90-ті – 4,1% .

Конвертовані новотвори сфери медицини й охорони здоров'я у досліджуваний нами період склали близько 0,7% від загальної вибірки.

В загальноповсякденній англійській мові під час конверсії часто спостерігається “зміна значення вихідного слова у зв'язку з його перенесенням в іншу лексико-семантичну категорію” [Зацний 1999, с. 43]. В англійській мовній підсистемі сфери медицини й охорони здоров'я таке явище не є поширеним, більшість конвертованих деривативів зберігають свій семантичний зміст. Вважаємо, що це є пов'язано з прагматичними особливостями медичного дискурсу, в якому полісемія і неоднозначність слова (вислову) можуть коштувати пацієнту життя. Але такі приклади існують за межами професійного спілкування лікарів. Наприклад, прикметник *fast-food*, “такий, що можна швидко приготувати, зробити, отримати, використати (часто про наркотики)”, є результатом метафоричного перенесення, переосмислення іменника *fast food*. У іншому прикладі спостерігається звуження значення: іменник *per-up* “стимулюючи ліки, препарати” виник від дієслова *to pep up* “стимулювати, підсилювати, оживляти”.

Найбільш продуктивною моделлю конверсії в сфері медицини й охорони здоров'я, як і в загальноповсякденній мові, виступає модель **N.→V.** Р. Дірвен розглядає конверсію такого типу через шість EVENT-схем (ACTION schema, LOCATION/MOTION schema, ESSIVE schema, EXPERIENCING schema, POSSESSION schema, TRANSFER schema). Наша вибірка підтверджує актуалізує наступних EVENT-схем: ACTION (*to biopsy, to botox, to breath test, to bypass*), EXPERIENCING (*to detox, to freebirth, to OD*).

Значна частина конверсійних дієслів була утворена від складних іменників, номінативних словосполучень, а також ініціальних скорочень: *to freebirth, to breath test, to compulsory test, to CAT-scan*. Поясненням появи дієслів-комполітів і їх релевантності разом з Л.Ф. Омельченко вважаємо прагнення носіїв англійської мови уникати повторення багатоконпонентних дієслівних синтагм, потребу в раціональному та швидкісному використанні

синтагматичних засобів [Омельченко 1981, с. 86]. Семантичний конденсат розгорнутої синтагми – конверсійне дієслово – має сильнішу емотивну, прагматичну складову, ніж відповідне синтаксичне утворення. Ми також зафіксували конверсію скорочень: *to OD*, “захворіти або вмерти від передозування” (від слова *to overdose*), *to MRI*, “досліджувати за допомогою ядерного магнітного резонансу”:

I have a pacemaker, a lens implant and a catheter. I have been vaccinated, inoculated, X-rayed, MRId, prodded, poked, probed and generally reconstructed since birth (Star Tribune, 15 Oct., 2000).

Таким чином, конверсію, як результат формування новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, розглядаємо в якості малопродуктивного процесу семантичної деривації. Найбільш продуктивною моделлю, в результаті наших спостережень, виявилася модель **N.→V**.

2.2 Нова фразеологія і стійкі термінологічні словосполучення англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я

Лексико-фразеологічний депозитарій англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я в останні десятиліття збагатився значною кількістю фразеологічних одиниць і стійких термінологічних словосполук. Фразеологізми і стійкі термінологічні словосполучення складають 34% від загальної кількості новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Фразеологія і стійкі фахові сполучення репрезентують зв'язок між семантичною і синтаксичною системами мови [Семчинський 1996, с. 192]. До фразеологічних одиниць, які характеризуються образністю [Гамзюк 2000], наближаються і лексично неподільні поєднання слів, включаючи стійкі термінологічні словосполучення, в яких відсутня образність.

Услід за В.В. Виноградовим поділяємо фразеологізми на зрощення, що характеризуються невмотивованістю компонентів, абсолютною семантичною неподільністю, єдності, в яких реалізується потенційна вмотивованість загальної семантики значенням компонентів фразеологізму, і сполучення, в яких один із компонентів має самостійне значення, що конкретизується у постійному зв'язку з іншими словами [Виноградов 1977; Селіванова 2006]. Стійкі термінологічні словосполучення сфери медицини й охорони здоров'я виокремлено у додаткову групу.

Референційна співвіднесеність фразеологічних новотворів і стійких термінологічних словосполук англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я з явищами і феноменами медичного світу виступає головним критерієм їх виокремлення. Більшість стійких медичних словосполук є фаховими конструкціями, позбавленими образності. Погоджуючись із точкою зору про розмежуванням фразеології і фахової мови [Баран 1997, с. 57], ми виокремлюємо стійкі фахові словосполуки, які характеризуються однозначністю і моносемією. Неподільність стійких термінологічних словосполучень пояснюється стійким зв'язком сем, що їх утворюють [Кунин 1986]. Ці семи є взаємопов'язаними і валентними щодо єдиного лексико-семантичного варіанту відповідного словосполучення.

Аналіз стійких термінологічних словосполук англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я свідчить, що їх експресивна інтенсивність є максимально заниженою (назви синдромів, хвороб, технік і методик медичного аналізу). Таким чином, у цьому розділі буде розглянуто як складні сполуки лексем, в яких спостерігається семантичне зрушення і які маніфестують експресивну забарвленість, так і стійкі синтаксичні утворення, що номінують медичні явища і не є експресивно маркованими.

Когнітивна структура, що виступає в якості підґрунтя для кожного фразеологізму чи стійкого термінологічного словосполучення, об'єктивується у плані змісту у семах і у плані вираження в синтагматичній структурі. Фразеологізми і стійкі термінологічні словосполучення можна

розглядати не лише в якості вербалізованого концепту, або складніших концептуальних структур. У вченого з'являється можливість дослідити механізми зв'язку таких концептуальних елементів. Наприклад, ступінь валентного дистрибутивного злиття термінологічного і нетермінологічного компонентів багатоконпонентного конструкту може свідчити про існування відповідного концептуального зв'язку.

Розглянемо нові складні словосполучення англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я спочатку з точки зору структурного аналізу. Щонайменше третину нових складних словосполучень англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я становлять бінарні сполучення **N.attr+N**, в яких перший іменник виконує атрибутивну функцію: *ape diet* (вегетаріанська їжа, що складається переважно з білків сої, розчинної клітковини, горіхів і листяних зелених овочів), *balloon angioplasty* (балонна ангіопластика), *empathy belly* (мішок, наповнений водою, який носить на собі чоловік вагітної жінки як співчуття), *food poverty* (нераціональне харчування, особливо надмірне вживання "фастфуду" як причина ожиріння), *talk therapy* (терапевтична бесіда):

In recent years, however, cardiologists have turned more and more to balloon angioplasty, in which a catheter is threaded through a blood vessel in the groin to reach the blockage and a balloon is inflated at the site to compress the plaque (The Seattle Times, 12 Sep., 2010).

Структурна формула утворення фразеологізмів **N+and+N** представлена дієслівними словосполученнями *peak and shriek* "зазирнути і заверещати" (зробити хірургічний надріз, побачити невиліковну кондицію і відразу зашити шов) [Yousem 1998, p. 68], *scoop and run* (намагатися доставити жертву нещасливого випадку одразу до лікарні, не зробивши спроби стабілізувати людину на місці катастрофи) (пор. *hit-and-run*), атрибутивним словосполученням *sicker and quicker (quicker and sicker; sicker, quicker)* (такий, що відноситься до передчасної виписки пацієнта з лікарні до його повного одужання) [ibid]:

Now, hospitalizations beyond a day or two are rare, and there is an army of Pats lined up at the command post to bounce patients from their hospital beds quicker and sicker: One day they are on oxygen and IV drips, the next day the ambulance driver is depositing them at their doorstep (The Boston Globe, 30 Jul., 2009).

Наслідком частого вживання є лексикалізація таких словосполучень у складні слова: *hit-and-run (nursing), rehab-and-therapy (generation)*:

Some RNs refer to their work now as "drive-by" or "hit-and-run" nursing, a cutting reference to the lack of time they have to spend providing quality care to patients (The Detroit News, 18 Nov., 2001).

Нові стійкі фахові словосполучення можуть мати у своєму складі досить значну кількість компонентів (*new-variant Creutzfeldt-Jakob disease, selective tubal assessment to refine reproductive therapy*), тому вони часто підлягають аббревіації і акронімізації: *selective tubal assessment to refine reproductive therapy = STARRT, sudden infant death syndrome = SIDS, post-traumatic stress disorder = PTSD, lymphadenopathy-associated virus 2 = LAV 2, new-variant Creutzfeldt-Jakob disease = nvCJD, coronary artery graft surgery = CAGS, off-pump coronary artery bypass = OPCAB*. Часто такі аббревіатури наводяться у публіцистичному дискурсі або інших неінгерентних дискурсах у розширеному вигляді з розрахунком на необізнаного користувача:

Following the incidence of the disease peaking in 1992, scientists linked BSE to new-variant Creutzfeldt-Jakob Disease (nvCJD) in March 1996 (The Herald, 20 Jul., 2010).

Номінативні дієслівні словосполучення не набули поширення у мові сфери медицини й охорони здоров'я. Ми зафіксували фразеологічні єдності: *to brown bag* (приносити ліки доктору для аналізу на доцільність вживання, дозування, термін придатності тощо) [341], *to chase the dragon* (вдихати дим від героїну (інколи із сумішшю інших наркотиків), який розігрівається на фользі); фразеологічні зрощення: *to gene dope* (змінювати шляхом "генної терапії" генетичну структуру людини, щоб примусити організм виробляти

більше гормонів й інших природних речовин для поліпшення спортивних результатів), *to mucus troop* (приходити на роботу у грипозному стані або з симптомами застуди); фразеологічне сполучення *to beat a habit* (подолати залежність від наркотиків):

Most "mucus troopers" said they did not want to disappoint people who depended on their work, according to the survey conducted at the height of the flu and cold season this week (Financial Times, 23 Jan., 2004).

Дієслова с постпозитивом, що змінює оригінальний лексико-семантичний варіант такого дієслова, є фразеологічними одиницями. Завдяки переосмисленню такі дієслова спеціалізуються, тобто вживаються у сфері охорони здоров'я. Здебільшого вони вживаються в розмовному варіанті англійської мови і щонайменше половина з них стосується наркотиків. Кількість таких одиниць незначна: *to burn out* (бути виснаженим, відчувати велику втому (фізичну або нервову)), *to crack up* (вживати наркотик "крек", палити очищений кокаїн), *to crank up* (впорскувати наркотик), *to dry out* (позбавлятися наркотичної або алкогольної залежності), *to be whacked out on (a drug)* (знаходитись в стані наркотичного сп'яніння):

*Neymar is in danger of **burning out** before breaking out* (The New York Times, 28 Sept. 2010).

В структурно-семантичному зрізі значну кількість нових стійких словосполучень складають номінативні словосполучення, в яких переважають субстантивні одиниці. Частина з них є єдностями, складними сполуками із зв'язаним компонентом, що дають найменування явищам сфери медицини й охорони здоров'я: *aesthetic surgery* (пластична (косметична) хірургія), *beauty junkie* (людина, що страждає від нарцисизму, прагне постійно удосконалювати свою зовнішність), *concierge care* (система медичного обслуговування, при якій пацієнт щорічно виплачує лікарю певну суму для забезпечення певних пільг, покращення обслуговування), *domino transplant* (подвійна пересадка, трансплантація, в якій органи донора пересаджуються другій особі, органи якої, в свою чергу, пересаджуються

третій особі), *feather lift* (вишуканий метод косметичної хірургії, який полягає у імплантації спеціальних підтяжок, що піднімають і стягують тканину тіла):

The logistics are mind-boggling: an eight-way, multi-hospital, domino kidney transplant involving six men and 10 women in four states (The Washington Post, 08 Jul., 2009).

Деяку кількість складних словосполук складають мовні одиниці з повністю переосмисленими компонентами – фразеологічні зрощення. Зазначимо, що такого типу ФО сфери MEDICINE / HEALTH CARE як правило характеризуються максимально непрозорою семантичною структурою плану змісту і високою щільністю образного компоненту значення: *bed blocker* (хронічно хворий пацієнт, який займає ліжко в лікарні тривалий час, тому що потребує постійного догляду), *code blue* (медична тривога – закликання персоналу до врятування життя пацієнта, у якого раптом зупинилося серце або виникли проблеми з диханням) [Wilson 1999], *kiss of life* (штучна вентиляція легень “з рота в рот”), *muesli belt* (місцевість, в якій мешкають представники середнього класу, які практикують здоровий спосіб життя, особливо вживання лише корисної для здоров’я їжі) [Mair 2006, p. 223], *pumping party* (місце підпільного проведення косметичних операцій за низькими цінами):

There is a risk parents could think that all fat is bad for their children -some years ago we had a phenomenon known as Muesli Belt syndrome where parents went to extremes with food that didn't contain all the nutrients they need (The Daily Mail, 16 Aug., 2007).

До складних словосполук, що збагатили сучасну англійську мову, ми відносимо численні лексичні конструкції англійської мови, що за допомогою двох або більше одиниць номінують хвороби, віруси, засоби лікування, хірургічні процедури тощо. Такі конструкції зазвичай мають фаховий характер і характеризуються мінімальною експресивністю. За даними нашої вибірки словотвірною базою, навколо якої утворюється значна кількість фахових словосполук, виступають наступні мовні одиниці:

- diet (*ape diet, DASH diet, diet pill, diet police, low-fat diet*);
- disease (*brown lung disease, disease management, kissing disease*);
- disorder (*attention deficit disorder, body dysmorphic disorder, repetitive motion disorder, unipolar disorder*);
- fatigue (*chronic fatigue syndrome, diversity fatigue, frugal fatigue, information fatigue syndrome*);
- medicine (*conciierge medicine, defensive medicine, energy medicine, hallway medicine, integrative medicine*);
- surgery (*cold surgery, gamma surgery, genetic surgery, keyhole surgery, neuro-genetic surgery*);
- syndrome (*acute respiratory distress syndrome, computer vision syndrome, false memory syndrome*);
- therapy (*antiretroviral therapy, low-level laser therapy, photodynamic therapy, recovered memory therapy*);
- virus (*AIDS virus, killer virus, orphan virus, Sendai virus*).

Результати нашого дослідження складних словосполук підтверджують думку В.О. Вострецової про те, що сполуки з компонентом “*syndrome*” вже не обмежуються поняттям сукупність синдромів. Дослідниця пропонує поділити такі сполуки на три групи: дитячі хвороби, хвороби дорослих і хвороби, що зустрічаються як у дітей, так і у дорослих [Вострецова 2009, с. 68]. Наші приклади свідчать про те, що хвороби ембріону також можуть отримувати номінації з елементом “*syndrome*” (напр. *fetal alcohol syndrome, FAS*). Окрім того, низка новотворів з елементом “*syndrome*” характеризують не як хворобу, так і смерть людини (дитини): *sudden infant death syndrome, sudden adult death syndrome, sudden unexpected nocturnal death syndrome (SUNDS), sudden arrhythmic death syndrome (SADS)*. Ми пропонуємо виділити окрему категорію для тих мовних номінацій з елементом “*syndrome*”, що позначають смерть істоти і стверджуємо, що семантика лексеми *syndrome* зазнала генералізації.

Окрім того, стійким фаховим словосполученням притаманні різнорівневі парадигматичні характеристики:

- абсолютна синонімія (*cumulative trauma disorder = repetitive strain injury, chill therapy = therapeutic hypothermia, crystal therapy = crystal healing, keyhole surgery = keyhole technique*);

- стилістична синонімія (*erythema infectiosum = fifth disease, necrotizing fasciitis = flesh-eating disease, infectious mononucleosis = kissing disease, bovine spongiform encephalopathy = mad cow disease*

- лексикалізація (*phage therapy = phagotherapy, bariatric surgery = bariatrics*);

- еліпс (*brown lung disease = brown lung, Lyme disease = Lyme, slim disease = slim, bypass surgery = bypass, lip reduction surgery = lip reduction*).

*Thanks to a good hunch and quick thinking by the medical team taking care of her, an early diagnosis of necrotizing fasciitis, commonly known as **flesh-eating disease**, saved Idestrup from losing a limb and her unborn baby (The Vancouver Sun, 10 Nov., 2010).*

Далі розглянемо деякі механізми, за якими утворюються нові ФО англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Нові фразеологізми виникають в тому числі завдяки дії механізму семантичного заміщення – метафоризації і метонімізації (*spare-part surgery, hamster care, granny farm*), метонімії (*phone neck, wallet neuropathy, qwerty tummy, medical food, mucus troop*). Досить вагомим є вплив процесу аналогії, коли нові фразеологічні одиниці формуються за аналогією до існуючих мовних знаків. При цьому йде заміна одного або декількох компонентів вихідного фразеологізму. З когнітивної точки зору цей механізм виступає доказом того, що мовні знаки впливають на процеси концептуалізації і категоризації нового знання. Незмінна частина, що є базовою як для вихідного, так і для цільового фразеологізмів, актуалізується і формує новий концепт, або збагачує існуючий новим знанням.

За аналогією до вислову *come out of the closet* “публічно заявляти про свою нетрадиційну сексуальну орієнтацію” з’явився вислів *in the plastic closet* “приховувати звернення до пластичних хірургів (особливо про відомих людей”. Можна зробити висновок, що лексема *closet* метафорично символізує таємницю. Словосполуку *Medicon Valley* “центр біофармакології у Європі” було створено за аналогією до *Silicon Valley* “центр комп’ютерної індустрії в США”:

*Much of the activity is based in the so-called **Medicon Valley**, now home to more than 300 biotech companies* (Spiegel International, 17 Aug. 2007).

Евфемістичний вислів *well-woman clinic* “жіноча консультація” став основою для виникнення новотворів *well man clinic*, *well person clinic* “клініка, яка проводить профілактичні огляди”:

*The complex will contain an Olympic-sized swimming pool, a diving pool, pools for children, up to 12 courts for games such as badminton, an ice rink, spectator seating, a fitness suite, a martial arts dojo and a **Well Person clinic*** (Plymouth Evening Herald, 31 Jul., 2007).

За аналогію до словосполучення *Bible belt* виникли бінарні словосполуки *stroke belt* (“пояс інсультів”, місцевість у південно-східній частині США, особливо штати Південна Кароліна, Арканзас, Тенесі, Північна Кароліна та Джорджія, в яких спостерігається велика частка серцевих нападів і інших хвороб серця), вищезгадана сполука *muesli belt* і інновація *beauty belt* (місце концентрації великої кількості пластичних клінік, салонів краси). А словосполука *face lift* “пластична техніка підтягування шкіри обличчя” стала шаблоном для виникнення фразеологічних сполук *voice lift*, *feather lift*:

*A new vanity surgery has reared its smooth, unlined head: **the voice lift*** (The Boston Herald, April 21, 2004).

Серед інших складних сполук, утворених шляхом аналогії, зазначимо наступні: *unsafe sex* (сексуальні відношення без застережних заходів від хвороб, що передаються статевим шляхом) (пор. *safe sex* – безпечний секс);

third-hand smoke (частки, які залишаються на поверхнях після того, як в повітрі розчинився дим цигарок) (пор. *second-hand smoke*); *solvent abuse* (вдихання парів розчинників, на зразок клею, із метою отримання “кайфу”), *inhalant abuse* (вдихання парів зі звичайних речовин, що можна знайти вдома, для отримання наркотичного ефекту) (пор. *alcohol abuse*, *drug abuse*, *substance abuse*); *slow food* (традиційна, натуральна їжа; гастрономічний рух, що робить акцент на вирощуванні і споживанні традиційних, натуральних продуктів) (пор. *fast food* – їжа фаст-фуд); *power striding* (прискоренна спортивна ходьба) (пор. *power walking* – спортивна ходьба):

*In 1989, the food writer Carlo Petrini was horrified by plans for McDonald's to open beside the Spanish Steps in Rome; he subsequently established the **Slow Food** movement in Alba to save local food traditions, protect biodiversity and act as an antidote to the fast-food culture* (The Irish Times, 06 Nov. 2010).

Велика кількість нових складних лексичних конструкцій містить власні імена. В стійких словосполученнях, що виникають для найменування хвороб, присутні:

- **Назви локацій, де вони виникли або є активними:** *West Nile fever* (хвороба, що її викликає вірус Західного Нілу), *Zaire ebolavirus* (штам вірусу Ебола, що виник у Заїрі), *Bundibugyo ebolavirus* (штам вірусу Ебола, ізольований у 2007 році у містечку Бундібугію, Уганда), *Lyme arthritis* (артрит, що його викликає хвороба Лайма (Лайм – містечко у штаті Конектикут)), *Chernobyl syndrome* (Чорнобильський синдром); *Delhi belly* або *Karachi crouch* (діарея або дизентерія, що їх викликають страви Індійської кухні), *Las Vegas voice* (подразнення горла, що його викликає спів пісень у приміщенні, де багато тютюнового диму), *Mexican revenge* (діарея, що часто спіткає мандрівників у Мексику);

- імена вчених, що їх відкрили: *new-variant Creutzfeldt-Jakob disease* (новий різновид хвороби Кройцфельда-Якоба), *Urbani SARS-*

associated coronavirus (новий коронавірус, що отримав ім'я в честь лікаря Кароло Урбані, який загинув під час досліджень);

- фактори виникнення хворобливого стану: *Nintendo epilepsy* (симптоми, схожі на епілепсію, у людини, яка довгий час дивиться телебачення, грає у відеоігри або дивиться видовища із швидкими ритмічними змінами кольору, світу), *Wii elbow* (біль та нечутливість у лікті, що їх викликає надмірне вживання засобу дистанційного керування ігрової консолі *Nintendo Wii*).

Nevertheless, it is prudent to develop safe, effective drugs and vaccines against the Urbani SARS-associated coronavirus as quickly as possible, in case the outbreak cannot be contained (The New England Journal of Medicine, 15 May, 2003).

Медичними парадоксами є явища, які суперечать загальним медичним тенденціям. Якщо такі парадокси притаманні лише окремим локаціям, то вони отримують номінацію за моделлю **локація (онім) + paradox**: *Hispanic paradox* або *Latino paradox* (тенденція представників іспаномовних етносів рідше страждати на хронічні захворювання, незважаючи на те, що багато представників цього етносу живуть у складних соціальних або економічних умовах), *Asian paradox* (більш низький рівень серцево-судинних і ракових хвороб серед населення азійських країн, незважаючи на вищий рівень паління цигарок).

В деяких розмовних фразеологізмах медичної сфери присутні назви торгівельних марок. Назва американського автобусного перевізника *Greyhound* вживається у фразеологічній сполучі *Greyhound therapy* (надання психічно хворій людині білета на автобус в один кінець як засіб позбутися такого пацієнта). Спеціальний податок на швидку їжу (*fat tax*) отримав синонім у вигляді словосполучення *Twinkie tax*. Лексема *Twinkie* (торгівельна марка, назва популярного у США жовтого печива з кремовою начинкою) у цій словосполучі уособлює в собі всі харчові продукти, які призводять до ожиріння.

Надмірне вживання шоколадних виробів дітьми під час святкування Геллоуїну і, як результат, різке підвищення вмісту цукру в організмі дітей і підлітків під час і після святкування Геллоуїну, відбилось у словосполученні *Halloween hangover*. Особлива угода, яка складається зі спеціалістом-медиком, згідно якої лікар зобов'язується лікувати будь-якого пацієнта з будь-яким захворюванням, отримала назву *John Wayne contract*, що є свідченням метафоричного перенесення за ознакою властивостей (лікар виступає в ролі зірки Джона Вейна, що уособлює символ мужності і героїзму у американській картині світу).

За децю іншим механізмом виникло словосполучення *Mad Hatter's disease* (інтоксикація ртуттю при вживанні в їжу риби або інших морепродуктів). Поведінка Скаженого Капелюшника, героя казки Льюїса Керрола, відрізняється від симптомів отруєння ртуттю. Назва пов'язана з частими випадками отруєння серед виробників капелюхів, що застосовували спеціальний розчин із ртуттю під час виробничого процесу. Ім'я героя казки виконало функцію евокативної мовної форми. В цьому випадку проблема полягає у хибних асоціаціях, що можуть виникнути у людини, яка не знайома з актуальною мотивацією і референцією на протипагу алюзивній мотивації.

Нарешті, стан запаморочення, паніки, параної, божевілля, що його викликає оглядання історичних або художніх артефактів, або намагання побачити всі артефакти за короткий проміжок часу, отримали вербальну репрезентацію "синдром Стендаля" (*Stendhal's syndrome*). Стендаль отримав саме такі симптоми під час свого перебування у Флоренції, що описав у книзі "Рим, Неаполь і Флоренція". Тому цей синдром зветься також *Florence Syndrome* або *hyperkulturemia*:

*IN just sheer numbers, the new Art of the Americas wing at the Museum of Fine Arts, Boston is enough to induce **Stendhal's syndrome**, named for the fainting spell that struck down that 19th-century French writer when exposed to a superabundance of art in Florence (The New York Times, 18 Nov., 2010).*

Для утворення нових словосполук фразеологічного типу у сфері медицини й охорони здоров'я часто використовуються зооніми. Лише у пластичній хірургії з'явилося два позначення: *cougar lift* і *trout pout* (див. вище). Серед назв хвороб – це *avian flu* (пташиний грип), *swine flu* (свинячий грип), *mad cow disease* (коров'ячий сказ). Окрім зазначеного вище словосполучення *hamster care*, з'явилося схоже на нього *kangaroo care*, що позначає практику тактильного контакту молодої мами з немовлям на максимальну кількість часу впродовж дня, щоб немовля отримувало необхідне тепло від материнського тіла. Із немовлям пов'язано і інше словосполучення – *stork mark* (тимчасові родимі плями на тілі народженого немовляти), що є мотиваційно пов'язаним із міфологемою лелеки, який приносить немовлят. Ця сполука стала основою для появи фразеологізму *stork bite* (рожева пляма на шії, коліні, лобі, віку або верхній губі немовляти):

Ewart uses a variety of fine brushes and scraps of sea sponge to achieve her effects, which include milk spots and "stork bites" (The Irish Times, 20 Mar., 2010).

Поширення наркотиків серед населення англomовних країн обумовили появу значної кількості фразеологічних зрощень, що або позначають наркотики, або характеризують людей, що їх вживають. Такі новотвори є, зазвичай, стилістично зниженими. Позначення наркотиків – найбільш численна група: *Acapulco gold*, *Acapulco red*, *blonde from the coast*, *Colombian gold* (різновиди марихуани); *angel dust*, *loopy dust* або *rocket fuel* (галюциногенний наркотик фенциклідін); *African salad*, *China white* (синтетичний наркотик), *little devil* (дешевий і нечистий кокаїн); *black tar* (героїн “чорна смола”); *bushman's tea* (наркотик типу амфетаміну, розповсюджений на Середньому Сході), *chase the dragon* (значення див. вище):

Heating foil with a lighter, the 25-year-old former Libertines frontman eagerly "chases the dragon" as he inhales the drug in a North London recording studio (The Sunday Mirror, 30 Jan., 2005).

Деякі словосполучення мають пейоративний відтінок і є свідченням дисфемізації. Так, курорт для людей, які бажають схуднути, отримав назву *fat farm*, а дім для старих людей, особливо дуже коштовний, проте такий, що надає мінімум послуг, не забезпечує належного догляду за пацієнтами – *granny farm*. Людина, яка дуже турбується про стан свого здоров'я і веде про нього постійні розмови, у розмовній англійській мові отримала репрезентацію у вигляді ФО *health freak*. А людину, яка активно пропагує здоровий образ життя, можуть навіть назвати *health Nazi*. Розуміння того факту, що їжа фастфуд не є якісною, сприяло появі фразеологічних єдностей *junk food, junk food society, junk food tax*. Таку їжу вважають головною причиною ожиріння і тому Америку часто називають країною обжерливості – *land of the Big Gulp*. Презирливе прізвисько отримали люди з надмірною вагою – *salad dodgers*, з фізичною вадою – *basket case*. Дерогативний відтінок має номінація *ambulance chaser* – “адвокат, що репрезентує людей, які постраждали у аварії”. До речі, така практика є забороненою у США, у Каліфорнії навіть на місце аварії відправляють слідчих, які повинні встановити картину того, що відбулося і затримати адвокатів, що пропонують такі послуги:

Ambulance chaser is the first that comes to mind, he said, before a certain college football coach attached another Wednesday with slightly more bite (Times Daily, 25 Jul. 2010).

Певна кількість нових словосполучень фразеологічного типу завдячує тенденції до евфемізації мови, досягнення “політичної коректності”. Наприклад, можливість вибору наперед статі майбутньої дитини отримала назву *family balancing*. Операція з ліпосакції (відкачування жиру) отримала назву *fat modeling*. Реабілітаційні центри для колишніх наркоманів, алкоголіків, психічно хворих людей іменують “домами на півдорозі” – *halfway house*. А приміщення, де наркоманам пропонується стерильне обладнання і умови для ін'єкції наркотику – *tolerance room* або *T-Room* [341]:

*The so-called **Tolerance Room**, or **T-Room**, caused a national outcry when it opened at the Wayside Chapel in Kings Cross in the weeks leading up to the summit, but Reverend Ray Richmond said last night's decision meant it was no longer needed* (AAP General News, 21 May 1999).

Як свідчить проведений аналіз, сучасна англійська мова сфери медицини й охорони здоров'я поповнюється з одного боку одиницями з функціонально-стилістичною забарвленістю і зміненою семантикою, такі одиниці зазвичай мають знижений стилістичний реєстр і вживаються в сучасній розмовній мові; з іншого боку, специфічність медичної сфери з її тенденцією до точного найменування реалій медичного світу сприяла появі вагомій кількості фахових сполучень, у тому числі з власними іменами. Постійне використання у друкованих виданнях (загального характеру та спеціалізованих) дає підстави включати ці фразеологічні одиниці і складні термінологічні словосполучення до складу сучасної англійської мови.

ВИСНОВКИ

Вербалізація концептуальних конструктів світу медицини й охорони здоров'я здійснюється завдяки лінгвальним механізмам. За нашими підрахунками, шляхом лексичної деривації було утворено 62,3% загальної кількості інновацій медичної сфери.

Значна кількість нових одиниць утворена словоскладанням (30%), що пояснюється аналітизмом англійської мови, прагненням до мовної економії, яка досягається за рахунок значної семантичної ємності композитів. Словоскладання є не лише вербокreatивним механізмом, але й засвідчує інтерконцептуальний зв'язок. Нові складні слова створюються за чотирма типами: складання слів, утворених з простих основ (37%); утворення складно-похідних лексем (33%), складноскорочених лексем (25%) і лексикалізованих синтаксичних утворень (5%).

Утворення медичних неологізмів відбувається за рахунок афіксів як центричних за своєю семантикою у концептосистемі медицини й охорони здоров'я, так і периферійних у неї. Серед центричних формантів активно утворюють нові назви хімічних речовин і ліків суфікси -il, -in, -ine. Помірною продуктивністю відзначаються схожі за функціональністю суфікси: -ene, -id, -ide, -ol, -ole. Вагомим на сучасному етапі розбудови сфери медицини й охорони здоров'я продовжує бути залучення до вербокreatції окремих словотвірних формантів грецького (bio-, cryo-, -phobia, -plasty, psycho(to)-, -tomy) і латинського походження (-side, immuno-), афіксалізованої лексеми therapy (*oxytherapy*).

Нові форманти можуть виникати внаслідок фрагментації слів, через посередництво процесу телескопії. Саме так з'явилися афіксалізовані псевдоморфеми medi- (*medigap*), -rexia (*bleachorexia*), -robics (*chairbics*), -cise (*watercise*), -tarian (*flexitarian*).

Серед традиційних іменникових суфіксів високу вербокративну продуктивність виявляють суфікси -ism, -ist, -ing, -er; помірну продуктивність – суфікси -(a/o)holic, -ie/-ee, дієслівний суфікс -ize.

Інтенсивним є процес утворення префіксальних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я. Високою активністю відзначаються префікс латинського походження pre- (*preimplantation*), антонімічні префікси anti- (*anti-choicer*), de- (*de-institutionalize*).

Серед “нерегулярних” вербокративних патернів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я найактивнішим є скорочення. Скорочення є особливо актуальним для досліджуваної сфери з огляду на значну кількість багатоконпонентних одиниць, що номінують різні медичні явища: назви медичних установ, хвороби і синдроми, фізіологічні характеристики пацієнтів, медичні процедури і операції, медичні і біологічні речовини. Аббревіатури і акроніми склали 21% від загального числа лексичних новотворів досліджуваної сфери. Скорочення можуть функціонувати як повнозначні слова. Вони трансформуються у дієслова (*to MRI, to OD, to SARS, to AIDS*), отримують закінчення множини (*ADHDs, BALs, ELADs, ENTs*).

Омонімія скорочень різних фразеологічних утворень у межах сфери медицини й охорони здоров'я (*PCP, BAC, CAD*) виявляється поодиноким явищем, що пов'язано з важливістю адекватного декодування аббревіатур професійними учасниками медичного дискурсу. Навпаки, більшого поширення набуває явище омографії і омофонії медичних новотворів з повнозначними узуальними немедичними лексемами (*AID, ARM, ART, CAB, CAM, CAT, GAS, GIFT, GRID, PEARL, PET, SAD, TNT*). Окрім того, скорочення може ставати базою для утворення нових словосполук.

Дослідження онтогенезу семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я підтверджує непродуктивність семантичних процесів. Особливістю медичної терміносистеми є її “донорський” характер. Вона постачає значну кількість семантичних

новотворів у інші терміносистеми, а сама майже не запозичує термінологічний матеріал, використовуючи власні ресурси або ресурси мовного узусу.

Видами семантичного перенесення при формуванні мовних одиниць сфери медицини й охорони здоров'я є метафора і метонімія (загалом біля 50% від усіх семантичних новотворів). Семантичні новотвори англійської мови досліджуваної сфери вербалізують концептуальні метафори, напр. HUMAN BODY IS A MECHANISM, LIFE IS A CAR RIDE, LIFE IS A JOURNEY, MEDICAL SERVICE IS A CAR RIDE, які актуалізують у концептуальній картині світу англійськомовних соціумів інтерконцептуальний зв'язок.

Аналіз нових метафоричних одиниць з огляду на образно-асоціативний рівень їх плану змісту свідчить про активність процесів проектування ментальних образів з галузі-джерела в галузь-мету. Мотивуюча ознака таких метафор може бути експліцитною і імпліцитною. Коли в основі метафори знаходиться візуальна схожість немедичного і медичного явища, наприклад, подібність за зовнішнім виглядом і формою (*sponge, condom, mainline*), за кольором (*ice, snow, red*), то тоді мотивуюча ознака є експліцитною. Імпліцитною мотивуючою ознакою характеризуються нові метафоричні одиниці, утворені в результаті перенесення за подібністю функції і/або результату (*to harvest, shrink*). Метафоричне переосмислення може активізувати у свідомості людини типові події, ситуації, які можна охарактеризувати в якості фреймів, сценаріїв (напр., новотвір *burnout* як вербалізація фрейму FIRE).

Метонімічні перенесення, як чинник утворення семантичних новотворів англійської мови сфери медицини й охорони здоров'я, у порівнянні з метафорами, відзначаються меншою активністю. Одним із зафіксованих нами різновидів метонімічного перенесення виявилось перенесення по типу хворий орган → хвороба (*swimmer's ear, mouse wrist*).

Активним є процес збагачення фахової частини англійської мови досліджуваної сфери фразеологічними одиницями і складними

термінологічними словосполуками зі зв'язаним компонентом (*aesthetic surgery, concierge care, domino transplant*). Дещо менш продуктивним є утворення словосполук із повністю переосмисленими компонентами (*bed blocker, pumping party*). З погляду структурно-граматичного аналізу, особливо значним є утворення бінарних сполук (*balloon angioplasty, empathy belly*) і багатокомпонентних сполук, що номінують віруси, хворобливі стани, лікувальні процедури. Менш вагомою виявилася структурна формула N+and+N. Нові фразеологізми виникають також завдяки процесам метафоризації (*spare-part surgery*), метонімізації (*phone neck*), аналогії (*well person clinic*). В багатьох складних термінологічних словосполучках використовуються власні імена: географічні назви; імена вчених; назви гаджетів, що викликають хворобливі стани; торгівельні марки.

Фаховим термінологічним сполученням притаманне поєднання синонімії з наступними механізмами функціонально-семантичної і структурної реорганізації – спеціалізацією (*chill therapy=therapeutic hypothermia*), еліпсом (*slim disease=slim*), лексикалізацією (*phage therapy=phagotherapy*).

В окремих фразеологічних неологізмах простежується коннотативна пейоративізація (*health Nazi, land of the Big Gulp, basket case, salad dodger*). І, навпаки, суспільна тенденція до “політичної коректності” викликала появу евфемізованих фразеологізмів (*fat modeling, tolerance room, well person clinic*).

Поширення проблем наркоманії призводить до появи численних фразеологічних новотворів, що номінують наркотики, або характеризують людей, що їх вживають (*African salad, little devil, bushman's tea*). Такі одиниці є зазвичай стилістично маркованими і відносяться до сленгового маргінесу відносно лексичної підсистеми.

Основні результати, отримані в третьому розділі, висвітлено в таких публікаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва : Советская энциклопедия, 1966. 608 с.
2. Баран Я. А. Фразеологія у системі мови. Івано-Франківськ : Лілея НВ, 1997. 176 с.
3. Бортничук Е. Н., Василенко И. В., Пастушенко Л. П. Словообразование в современном английском языке. Киев : Вища школа, 1988. 261 с.
4. Быховец Н. Н. Английский язык в Канаде. Социальная лингвистика и общественная практика : аспекты социокультурного варьирования полиэтнического английского языка. Киев : Изд-во при КГУ, 1988. С. 64–82.
5. Виноградов В. В. Об основных типах фразеологических единиц в русском языке. *Лексикология и лексикография*. Москва, 1977. С. 141 – 161.
6. Вострецова В. О. Функціонування нових сталих сполук слів із компонентом “syndrome” на позначення серйозних хвороб (на матеріалі сучасної англійської мови). *Наукові записки. Серія : Філол. науки (мовознавство)*. 2009. №81. С. 68–71.
7. Гамзюк М. В. Відношення між емотивним і функціонально-стилістичним компонентами значення : на матеріалі німецької мови. *Науковий вісник ВДУ. Філологічні науки*. 2000. №2. С. 254 – 257.
8. Головка О. М. Лінгвальна актуалізація вимірів антропного буття (на матеріалі інновацій англійської мови) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Херсон, 2010. 493 с.
9. Д'яков А. С., Кияк Т. Р, Куделько З. Б. Основи термінотворення. Киев : Academia, 2000. 218 с.
10. Єнікєєва С. М. Система словотвору сучасної англійської мови : автореф. дис. ... д-ра. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2011. 32 с.

11. Єнікєєва С. М. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови : монографія. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2006. 303 с.
12. Заботкина В.И. Новая лексика современного английского языка : уч. пособ. для ин-тов и фак-тов иностр. языков. Москва : Высшая школа, 1989. 126 с.
13. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку ХХІ століття: англо–український словник. Вінниця : Нова Книга, 2008. 360 с.
14. Зацний Ю. А. Неологізми англійської мови 80–90 років ХХ століття. Запоріжжя : РА “Тандем–У”, 1997. 396 с.
15. Зацний Ю. А. Розвиток словникового складу англійської мови в 80–90 роки ХХ століття : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 1999. 405 с.
16. Квеселевич Д. И. Интеграция словосочетания в современном английском языке : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Житомир, 1985. 328 с.
17. Клименко О.Л. Поповнення словникового складу сучасної англійської мови з нелітературних підсистем : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 1999. 198 с.
18. Кубрякова Е.С. Словообразование как процесс номинации и его отличительные формальные и содержательные характеристики. *Теоретические основы словообразования и вопросы создания сложных лексических единиц*. Пятигорск, 1988. С. 3–23.
19. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка : учеб. для ин-тов и фак-тов иностр. яз. Москва : Высшая школа, 1986. 336 с.
20. Лапшина М. Н. Семантическая эволюция английского слова. СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1998. 160 с.
21. Левицкий А.Э. Деривационный аспект функциональной переориентации единиц современного английского языка. Діахронічне, типологічне і контрастивне дослідження германських, романських і

слов'янських мов (семантика й словотвір) : матеріали міжнар. наук.-конф., м. Донецьк, 4-6 жовт. 2001 р. Донецьк, 2001. С. 143–148.

22. Левицкий А. Э. Функциональные подходы к классификации единиц современного английского языка. Киев : АСА, 1998. 362 с.

23. Липилина Л.А. Когнитивные аспекты семантики метафорических инноваций (на материале существительных, появившихся в современном английском языке за последние 30 лет) : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Москва, 1998. 25 с.

24. Мешков О. Д. Словообразование современного английского языка. Москва : Наука, 1976. 245 с.

25. Мешков О. Д. Словосложение в современном английском. Москва : Высшая школа, 1985. 187 с.

26. Мешков О.Д. Словосложение в современном английском языке. Москва : Высшая школа, 1985. 187 с.

27. Омельченко Л.Ф. Английская композита : структура и семантика : дис. ... докт. филол. наук : 10.02.04. Киев, 1989. 493 с.

28. Омельченко Л. Ф. Продуктивные типы сложных слов в современном английском языке : на материале прилагательных и глаголов Киев : Вища школа, 1981. 143 с.

29. Полюжин М. М. Функциональное словосложение и префиксальные ономазиологические категории в английском языке. Ужгород : Ужгородский гос. ун-т, 1997. 99 с.

30. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля–К, 2006. 716 с.

31. Семчинський С. В. Загальне мовознавство. Київ : Око, 1996. 329 с.

32. Смирницкий А. И. Лексикология английского. Москва : Высшая Школа, 1998. 260 с.

33. Соколов В.В. Концептуальні та лінгвальні засади функціонування семантичних неологізмів англійської мови сфери медицини і охорони

здоров'я. *Людина. Мова. Комунікація* : матеріали X міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 4 лют. 2011 р. Харків, 2011. С. 273–274.

34. Соколов В.В. Роль словоскладання в поповненні вокабуляру англійської мови сфери медицини та охорони здоров'я. *Вісник Запорізького національного університету* : зб. наук. ст. Філологічні науки. 2005. № 2. С. 149–154.

35. Соломашенко Н.В. Эллипс в его отношении к конверсии, субстантивации и сокращению в словообразовании. *Исследования по словообразованию в английском и других германских языках* : межвуз. сборник науч. трудов. Москва, 1984. С. 87–103.

36. Старикова Е. Н., Раевская Н. Н., Медведева Л. М. Лингвистические чтения. Проблемы словообразования. Лингвистика текста. Киев : Вища школа, 1985. 176 с.

37. Степанова М.Д. Словообразование современного немецкого языка (краткий очерк). *Словарь словообразовательных элементов немецкого языка*. Москва, 1979. С. 519–536.

38. Телия В.Н. Метафоризация и ее роль в создании языковой картины мира. *Роль человеческого фактора в языке: язык и картина мира* / отв. ред. Б.А. Серебренников. Москва, 1988. С. 173–203.

39. Устарханов Р.И. Метафтонимия в английском языке (интерпретационно–когнитивный анализ) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04. Пятигорск, 2006. 79 с.

40. Mair Ch. *Twentieth-Century English: History, Variation and Standardization*. New York : Cambridge University Press, 2006. 260 p.

41. Wilson K. D., David W. P. *Code Blue: A Writer's Guide to Hospitals, Including the Er, Or, and Icu*. New York : Writer's Digest Books, 1999. 312 p.

42. Yousem D. M. *Case Review : Head and Neck Imaging*. New York : Mosby, 1998. 239 p.

43. Adams V. *An Introduction to Modern English Word-formation*. London : Longman, 1973. 230 p.

44. Algeo J. Introduction. *Fifty Years Among the New Words. A Dictionary of Neologisms. 1941–1991* / Ed. John Algeo. New York, 1991. P. 1–16.
45. Allen D.W. *Shrink : a Freudian psychoanalyst speaks about his career in psychiatry*. San Francisco : Redactors' Press, 2004. 98 p.
46. Ayto J. *The Longman Register of New Words*. Harlow : Longman, 1990. V. II. 360 p.
47. Collins Cobuild Advanced Learner's English Dictionary / ed. J. Sinclair. New York : HarperCollins Publishers, 2008. 1768 p.
48. Fischer R. *Lexical Change in Present-Day English: a Corpus-Based Study of the Motivation, Institutionalization, and Productivity of Creative Neologisms*. Tübingen : Narr, 1998. 209 p.
49. Gentner D. Alignment in the processing of metaphor. *Journal of Memory and Language*. 1997. № 3. P. 331–349.
50. Grimm H. J. Einige Gedanken zum Begriff «Halbsuffix». *Sprachpflege*. 1968. № 4. S. 78–82.
51. Lakoff G. *Metaphors We Live by*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
52. Lundberg U., Cooper C. L. *The science of occupational health: stress, psychobiology, and the new world of work*. Hoboken : Wiley–Blackwell, 2011. 184 p.
53. MacCormac E. R. *A Cognitive Theory of Metaphor*. Cambridge : MIT Press, 1985. 254 p.
54. McFedries P. *Word Spy*. New York : Broadway books, 2004. 452 p.
55. *Oxford Dictionary of New Words* / compiled by S. Tulloch. New York : OUP, 1992. 322 p.
56. Panther K.-U. A conceptual analysis of English -er nominals. *Applied cognitive linguistics II: Language pedagogy*. Oxford. 2001. P. 149–200.
57. Panther K.-U., Thonburg L. Metonymy. *The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics*. Oxford, 2007. P. 236–263.

58. Plastic and Reconstructive Surgery (PRS) / ed. by M. Z. Siemionow, M. Eisenmann-Klein. London : Springer–Verlag, 2010. 778 p.

59. Pocket Oxford Dictionary of English (2nd Edition) / ed. by C. Soanes, S. Hawker, J. Elliott. Oxford : Oxford University Press, 2005. 1081 p.

60. Safire W. Take my word for it. New York : Times Books, 1986. 199 p.

61. Van Hooff S. Life, Death and Subjectivity: Moral Sources in Bioethics. New York : Rodopi, 2004. 184 p.

62. Warren B. Sense Developments: a Contrastive Study of the Development of Slang Senses and Novel Standard Senses in English. Stockholm : Almqvist & Wiksell, 1992. 192 p.

63. Acronyms, initialisms, and abbreviations dictionary: a guide to acronyms, initialisms, abbreviations, contractions, alphabetic symbols, and similar condensed appellations. P. 1 : A–F / ed. M.R. Bonk. Detroit, MI : Gale research comp, 1997. V. 1. P. 1–1508.

64. Acronyms, initialisms, and abbreviations dictionary: a guide to acronyms, initialisms, abbreviations, contractions, alphabetic symbols, and similar condensed appellations. P. 2 : G–O / ed. M.R. Bonk. Detroit, MI : Gale research comp, 1997. V. 2. P. 1509–2870.

65. Acronyms, initialisms, and abbreviations dictionary: a guide to acronyms, initialisms, abbreviations, contractions, alphabetic symbols, and similar condensed appellations. P. 3 : P–Z / ed. M.R. Bonk. Detroit, MI : Gale research comp, 1997. V. 3. P. 2871 – 4129.

66. Acronyms, initialisms, and abbreviations dictionary: a guide to acronyms, initialisms, abbreviations, contractions, alphabetic symbols, and similar condensed appellations. Vol. 2 : New acronyms, initialisms, and abbreviations / ed. M.R. Bonk. Detroit, MI : Gale research comp, 1997. V. 2. 261 p.

Ayto J. The Longman Register of New Words. Harlow : Longman, 1989. 425 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

67.	Business Week	(2013–2014)
68.	New Scientist	(2014–2015)
69.	The Boston Globe	(2014–2015)
70.	The Chicago Tribune	(2015–2016)
71.	The Christian Science Monitor	(2016–2017)

SUMMARY

The object of the given study is the vocabulary of the field of medicine and health care in modern English.

The purpose is to find out the structural and semantic parameters of the field development of medicine and health care vocabulary in modern English.

The theoretical and methodological principles are observed in the works of domestic and foreign scientists dedicated to the function and ontological status of modern English language creators: I. V. Andrusyak, A. D. Belova, Y. A. Zatsny, J. Eitchison, M. Quinion, O. L. Klimenko, A. E. Levitsky, P. McFedris, R. K. Makhachashvili, A.V. Yankov, S.O. Seamstress.

At present, the synergetics theory is involved in studying of the current state of the English word formation. However, the problem of the interconnection of the English language and healthcare vocabulary refinement processes has not been adequately covered.

The obtained results: the special terminological combination is characterized by the combination of synonymy with the following mechanisms of the functional-semantic and structural reorganization, by other words specialization (chill therapy = therapeutic hypothermia), ellipse (slim disease = slim), lexicalization (phage therapy = phagotherapy). In some phraseological neologisms connotative pejorivization (health Nazi, land of the Big Gulp, basket case, salad dodger) is traced. Conversely, the social tendency for "political correctness" has caused the emergence of euphemistic phraseologisms (fat modeling, tolerance room, well person clinic).

Key words: *the medicine and health care, the innovations, the new phraseology, the stable terminological phrases.*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Яндоловська Антоніна Владиславівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, адреса електронної пошти antoninayandolovska@gmail.com підтверджую, що написана мною роботу на тему **«Структурно-семантичні параметри розвитку словника сфери медицини та охорони здоров'я»** відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений / ознайомлена:

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _ Яндоловська А.В.